

1. ábra: A Kúria neve és aranyszínű logója

*A Kúria módosított középtávú intézményi
stratégiája*

2020

TARTALOMJEGYZÉK

ALKALMAZOTT RÖVIDÍTÉSEK.....	3
1. BEVEZETÉS.....	4
1.1 A STRATÉGIA FUNKCIÓJA.....	4
1.2 AZ ALAPÉRTÉKEK ÉRVÉNYESÍTÉSE	4
1.3 A KÚRIA ÁLTALÁNOS INTÉZMÉNYI CÉLJAI	5
1.4 A STRATÉGIA KAPCSOLÓDÁSA KORÁBBI TERVDOKUMENTUMOKHOZ	6
2. A KÚRIA ALAPTEVÉKENYSÉGÉNEK ELLÁTÁSÁRA VONATKOZÓ STRATÉGIA	8
2.1 AZ ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLAT EGYSÉGESÍTÉSE.....	8
2.2 A JOGGYAKORLAT-ELEMZÉS RENDSZERE	13
2.3 INTENZÍV KAPCSOLATTARTÁS AZ ALSÓBB FOKÚ BÍRÓSÁGOKKAL	17
2.4 AZ ÍTÉLKEZÉS ALAPJOGI DIMENZIÓJA	20
2.5 A SZUPRANACIONÁLIS JOG ALKALMAZÁSA.....	22
2.6 AZ ÖNKORMÁNYZATI NORMAKONTROLL	26
2.7 A DÖNTÉS-ELŐKÉSZÍTÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSE	27
2.8 A KÚRIÁN FOLYÓ ÍTÉLKEZÉSI TEVÉKENYSÉG HATÉKONYSÁGA	29
3. A KÚRIA ALAPTEVÉKENYSÉGÉNEK HATÉKONY ELLÁTÁSÁT BIZTOSÍTÓ HÁTTÉR.....	35
3.1 A KÚRIA SZERVEZETE	35
3.2 SZEMÉLYZETI KÉRDÉSEK	38
3.3 A KÚRIA INFRASTRUKTÚRÁJA	40
3.4 INFORMATIKAI FEJLESZTÉSEK A KÚRIÁN.....	42
3.5 A KÚRIA JOGI SZAKKÖNYVTÁRA	45
4. A KÚRIA KÜLSŐ KAPCSOLATAI.....	46
4.1 A KÚRIA KIFELÉ IRÁNYULÓ KOMMUNIKÁCIÓJA (PR)	46
4.2 A KÚRIA NEMZETKÖZI KAPCSOLATAI	49
4.3 A KÚRIA KAPCSOLATA MÁS HAZAI SZAKMAI-JOGI SZERVEZETEKSEL.....	51
5. HORIZONTÁLIS SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÍTÉSE A STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA SORÁN	55
5.1 A KÚRIA SZEREPE A JOGBIZTONSÁG MEGERŐSÍTÉSÉBEN	55
5.2 FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK	55
5.3 ADATVÉDELMI MEGFELELŐSÉG	56
6. VÁLTOZÁSMENEDZSMENT	57

ALKALMAZOTT RÖVIDÍTÉSEK

Abtv.	az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény
Alaptörvény	Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
Be.	a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény
BH	Kúriai Döntések, Bírósági Határozatok
BHGY	Bírósági Határozatok Gyűjteménye
Bszi.	a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény
CAF	Közös Értékelési Keretrendszer (Common Assessment Framework)
EBD	Elvi bírósági döntés
EBH	Elvi bírósági határozat
EJEB	Emberi Jogok Európai Bírósága
EJEE	Emberi Jogok Európai Egyezménye
EU	Európai Unió
EuB	Európai Unió Bírósága
EUMSZ	Európai Unió működéséről szóló szerződés
GDPR	Általános Adatvédelmi Rendelet (General Data Protection Regulation)
Iasz.	az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény
Ibtv.	az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény
Infotv.	az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény
JPT	jogegységi panasz tanács
Jogi Szakkönyvtár	a Kúria Tóry Gusztáv Jogi Szakkönyvtára
KMB	Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság
korábbi Be.	a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény
korábbi Pp.	a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
KÖFOP	Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program
Kp.	a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény
KÜSZ	a Kúria Ügyviteli Szabályzata
MIA	Magyar Igazságügyi Akadémia
OBH	Országos Bírósági Hivatal
OBT	Országos Bírói Tanács
Ptk.	a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
Pp.	a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
SzMSz	a Kúria Szervezeti és Működési Szabályzata

1. BEVEZETÉS

1.1 A stratégia funkciója

Stratégiai tervezésre minden olyan intézménynek szüksége van, amely működési céljainak minél hatékonyabb megvalósítására törekszik. A Kúria esetében a törvényi szabályozás egyértelműen meghatározza a célokat, de szükségszerűen marad mozgástér ezek pontosítására – ilyen konkrét cél a magas színvonalú, egységes és időszerű ítélkezés biztosítása. A stratégiai tervezés igényét az elmúlt év fontos jogszabályi változásai is felerősítik.

A legnagyobb horderejű ilyen változást az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: a 2019. évi CXXVII. törvény) jelentette, amely a jogalkalmazás egységének biztosítását szolgáló új eszközt, a jogegységi panasz eljárást vezette be. Ennek működtetése valamelyest új bírói felfogást igényel, és hasonlóan jelentős kihívás lesz a közigazgatási ügyek számának várható növekedése. E változásokra tekintettel a 2020. évben a Kúria az új körülményekre reagálva módosította és aktualizálta a 2019-ben elkészült és nyilvánosságra hozott középtávú intézményi stratégiáját.

1.2 Az alapértékek érvényesítése

A korábbi stratégiákban is megfogalmazott alapértékek érvényesítése céljából – az igazságszolgáltatási rendszerben zajló változásokra és az igazságszolgáltatás határokon átnyúló jellegének erősödésére is tekintettel – kiemelten fontosak az alábbi feladatok:

- a) A Kúria feladata a jogállamiság, a jogbiztonság és a jogegyenlőség védelme.
- b) A Kúria biztosítja a demokratikus hatalomgyakorlás Magyarország Alaptörvényében (a továbbiakban: Alaptörvény) rögzített elveinek érvényre juttatását, különös tekintettel a bírói függetlenség értékére.
- c) A Kúria az emberi jogokat az Alaptörvényben és a nemzetközi egyezményekben foglaltaknak megfelelően érvényesíti a bírói gyakorlatban.
- d) A Kúria biztosítja az ítélkezési gyakorlat magas színvonalát, egységét, kiszámíthatóságát, és törekszik az igazságosság érvényesítésére.
- e) A Kúria működési és szervezeti rendszerét az átláthatóság és hatékonyság, valamint a bírói hivatásrend által elfogadott értékek és etikai elvek szem előtt tartásával alakítja ki.
- f) A Kúria elkötelezett a korrupciónak ellenálló szervezeti kultúra fenntartása és az integritásszemlélet megerősítése mellett.
- g) A Kúria különös figyelmet fordít az alsóbb fokú bíróságokkal, más igazságszolgáltatási intézményekkel és a bírósági igazgatás szerveivel folytatott párbeszédre.
- h) A Kúria nyitott és kész a szakmai partnereivel folytatott dialógusra, és fontosnak tartja a teljes nyilvánosság más szegmenseivel folytatott kommunikációt.

- i) A Kúria maradéktalanul teljesíti Magyarország európai uniós tagságából következő feladatait és aktívan részt vesz a nemzetközi igazságügyi együttműködésben.

1.3 A Kúria általános intézményi céljai

Az alapértékeket a Kúriának a szabályozási környezet változásaihoz alkalmazkodva és az eddigi működési tapasztalatokra tekintettel kell érvényesítenie, ehhez alapvetően három feltételnek kell teljesülnie: a magas szakmai színvonalnak, a bírói munka hatékonyságának és a bíróságok felé irányuló közbizalomnak. Egy-egy bírói fórumnak egyidejűleg mindhárom szempont alapján jól kell teljesítenie ahhoz, hogy kielégítse a vele szemben támasztott közjogi követelményeket és társadalmi igényeket.

E megfontolásokra tekintettel a Kúria célja egybeesik a korábbi stratégiákban foglaltakkal. A bírósági ügyekben érintettek elemi érdeke, hogy az igazságszolgáltatás szakmai színvonala, hatékonysága és a jogvédelem szintje tovább emelkedjen, és a magyar bíróságok egységes szemléleti keretben értelmezzék az alkalmazandó jogot. Az e területeken elért eredményeket oly módon kell kommunikálni, hogy azok tovább erősítsék az állampolgárok bizalmát a Kúria és az egész bírósági rendszer iránt.

Az elmúlt években világossá vált az is, hogy a Kúria szakmai irányítási feladatát úgy tudja kellő hatékonysággal ellátni, ha a törvényben biztosított jogegységesítő hatásköreihez olyan jogi szabályozás tartozik, amely világosan elhatárolja, hogy melyek az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke, illetve a bírósági elnökök jogkörébe tartozó tisztán igazgatási teendők, és melyek a szakmai irányítást biztosító, a Kúria elnökét megillető, az egész bírósági rendszerre közvetlenül érvényesíthető hatáskörök. Mivel a legfelsőbb szintű szakmai irányító tevékenység szükségképpen igazgatási intézkedéseket is maga után von, jogalkotói feladat annak a hatásköri együttműködésnek a szabályozása is, amely biztosítja, hogy a szakmai irányítás eredményességéhez szükséges igazgatási intézkedések kötelezően előírásra kerüljenek. Az igazságszolgáltatás eredményességének legfőbb mutatója ugyanis a magas szakmai színvonalú, országosan egységes jogalkalmazáson nyugvó ítélkező tevékenység, így ennek biztosítása olyan elsőrendű érdek, amit nem írhatnak felül egyéb központi vagy helyi igazgatási érdekek.

A fentiek indokoltá teszik a Kúriának azt a törekvését, hogy a működését közvetlenül vagy közvetve érintő jogszabályok előkészítésében aktív, kezdeményező szerepet töltsön be, amelynek révén pótolhatók a jelenlegi törvényi szabályozás e téren észlelhető hiányosságai.

A 2020. év első harmadában sok bíró elérte a felső korhatárt, illetve számos bírósági vezetői megbízatás megszűnt nyugdíjba vonulás, a határozott idejű kinevezés lejártá vagy áthelyezés miatt, valamint 2020. december 31-én letelik az elnöki megbízatás időtartama is. Az új eljárás törvények várhatóan az ügyérkezés szerkezetének és mennyiségének változását eredményezik, ennek hatása azonban jelenleg nem minden jogterületen mérhető fel. Az intézményi változások közepette ezért a stabilitás megőrzése a legfontosabb stratégiai cél, amely azonban csak teljesen kiépített, egymással együttműködésre képes és világos jövőképpel rendelkező vezetői stábbal valósítható meg.

További stratégiai kérdés, hogy milyen szerepfelfogást követ a Kúria a hazai bírósági rendszer egyik csúcsszerveként. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI.

törvény (a továbbiakban: Bszi.) 23-24. §-ai szerinti meghatározás és feladatfelsorolás legalább kétféle szerepet enged meg, amelyek nem kompatibilisek egymással. Az egyik a szervezet egységét valló felfogás, amely a teljes bírósági rendszert egy egységként (kvázi „egy bíróságként”) kezeli, ahol az a fontos, hogy a teljes eljárás végén helyes döntés szülessen. Ezt nevezhetjük „javító” rendszernek, ahol a Kúria szinte mindenért felelősséget visel, ami a rendszeren belül történik. E modellbe illeszkedik az a gyakorlat, hogy a Kúria támaszkodik az alsóbb fokú bíróságok bíróinak tapasztalatára és észrevételeire, figyelemmel kíséri azok gyakorlatát. Előnye ennek a modellnek, hogy hatékonyan és viszonylag gyorsan biztosítja az egységes joggyakorlatot, fő hátránya pedig, hogy növeli a kúriai bírók munkaterhét, megosztja a figyelmüket.

A másik felfogás a bírósági szintek közötti funkciómegosztásra helyezi a hangsúlyt. Ebben a modellben a bírósági szintek közötti elkülönülés egyben funkcionális elkülönülés is: az elsőfokú („tárgyaló”, bizonyító) bíróságra, a jogorvoslati bíróságra és a jogegységesítést, illetve a jogfejlesztést biztosító legfelső bíróságra. Itt az egységes szervezatként történő működés helyett a bírók és az egyes bírói szintek autonómiáján van a hangsúly. Az ilyen rendszerben a Kúria a törvényben meghatározott hatásköreinek gyakorlásán túl nem ad tanácsot jogértelmezési kérdésben az alsóbb fokú bíróságoknak, hanem a jogfejlesztő szerepre koncentrálna dönt az eléje kerülő ügyekben. Előnye ennek a modellnek, hogy a kúriai bírók a törvényi feladataikra tudnak koncentrálni, azt hatékonyabban képesek ellátni, hátránya azonban, hogy a felmerülő új jogalkalmazási dilemmák viszonylag későn kerülnek a Kúria látókörébe.

Tekintettel a nagy jelentőségű új kódexek közelmúltbeli hatályba lépésére és az ebből adódó számos fontos értelmezési kérdésre, a jelen stratégia az előbbi modellből fakadó következmények alapján tervez. Megjegyzendő, hogy a jogegységi panasz eljárások jövőbeni tapasztalatai alapján elképzelhető, hogy a későbbiekben újra kell gondolni a Kúria funkciójára vonatkozó koncepciókat.

1.4 A stratégia kapcsolódása korábbi tervdokumentumokhoz

A jelen stratégia a korábbi stratégiák szerves folytatása, amelyet szemléletmódja, valamint részben szerkezete és tartalma is tükröz. Ennek megfelelően osztja azok jövőképét, értékfelfogását és tervezési alapelveit (proaktivitás, komplexitás, ellenőrizhetőség), továbbá a jövőbeni célokat ezekre is tekintettel fogalmazza meg.

Emellett a jelen stratégia figyelembe vette a korábbi stratégiák alkotása során szerzett tapasztalatokat, így a fennálló helyzet bemutatásának kisebb teret szentel, inkább a problémák feltárására, a reális célok kijelölésére és megvalósítási módjukra fókuszál.

A jelen stratégia először a stratégiai tervezés kívánalmainak megfelelően egyértelműen azonosítja, hogy az adott terület miképp kapcsolódik a Kúria feladataihoz, melyek a jelenlegi helyzet legfontosabb ismérvei, milyen problémákkal és kihívásokkal kell szembenézni, ezekre is tekintettel vagy ezektől függetlenül milyen középtávú célok tűzhetők ki és azokat hogyan lehet elérni.

A 2013. évi stratégia óta megalkotott – részben annak megvalósítását szolgáló – kúriai tervdokumentumnak tekinthető a Kúria szervezetfejlesztési programjának keretében készült

„CAF szervezeti önértékelés – vezetői jelentés és fejlesztési program” (a továbbiakban: CAF szervezeti önértékelés). Ennek eredményeire alapozva vezetői terv is készült, amelynek lényege a Kúria külső és belső kommunikációjának fejlesztése volt, ezért a jelen stratégia kitér ezekre is.

A Lettország Legfelsőbb Bírósága által vezetett és a Kúria részvételével zajló európai uniós projekt („A legfelsőbb bíróságok mint a bírósági szervezet hatékonyságának biztosítékai az Európai Unióban”) keretében 2017-ben megjelent „Legjobb gyakorlat útmutató a legfelsőbb bíróságok ügyviteléhez” (Best practice guide for managing Supreme Courts) című összefoglaló tanulmányban szereplő modellek szintén orientációs pontként szolgáltak a jelen stratégia elkészítésekor, különösen a bírói döntés-előkészítés támogatását és a kommunikációs stratégiát illetően. E tanulmány felhívja a figyelmet arra is, hogy a gyakorlati megvalósítás akkor lehet sikeres, ha mindenki tisztában van a szerepkörével és a feladatok kiosztása egyértelmű. A jelen stratégia ezért rögzíti, hogy az egyes kitűzött célok milyen jellegű beavatkozásokat igényelnek ahhoz, hogy meghatározhatók legyenek a végrehajtásban résztvevő vezetők, más munkatársak, illetve szervezeti egységek.

A jelen stratégia kompatibilis az OBH elnöke által az egész bírósági szervezetrendszerre vonatkozó, 2012-ben kitűzött stratégiai célokkal.

2. A KÚRIA ALAPTEVÉKENYSÉGÉNEK ELLÁTÁSÁRA VONATKOZÓ STRATÉGIA

Valamely ország legfőbb ítélkező fórumának az igazságszolgáltatás rendszerében, illetve az államok jogrendszerében betöltött szerepét hagyományosan két funkcióval lehet jellemezni. A **legfőbb bírói fórum felelős** egyrészt a jogalkalmazás irányításáért, **a jogegység megteremtéséért és fenntartásáért**, valamint a közjogi kötelezettségek teljesítéséért (**jogegységesítő funkció**), másrészt **az elé kerülő ügyekben egyedi határozatokat hoz** a felek jogainak megóvása érdekében, illetve a büntető igazságszolgáltatás körében (**jogvédelmi funkció**).

A stratégia első részében azokat a kérdéseket tartalmazza, amelyek közvetlen kapcsolatban állnak a Kúria ezen fő funkcióival.

2.1 Az ítélkezési gyakorlat egységesítése

2.1.1 *A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához*

A Kúriának mint Magyarország legfőbb bírósági szervének az Alaptörvény 25. cikkében meghatározott feladata a bíróságok jogalkalmazási egységének biztosítása. Ennek keretében a Kúria **a jogegység biztosítása érdekében** a Bszi. alapján **a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz**, elbírálja a jogegységi panaszokat, a jogerősen befejezett vagy véglegessé vált határozattal befejezett ügyekben **joggyakorlat-elemzést folytat, továbbá a kollégiumai önállóan vagy több szakágat érintő kérdésben közösen kollégiumi véleményeket alkotnak**. A Kúria az ügy érdemében hozott határozatait 2012. január 1-jétől digitális formában közzéteszi a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY). A 2020. április 1-jétől hatályos szabályok szerint a jogegységi panasz eljárás alapja az így közzétett határozattól jogkérdésben való eltérés.

Ide kapcsolódóan kiemelendő, hogy az igazságszolgáltatási rendszerhez való hozzáférés – amit az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE) és az Európai Unió (továbbiakban: EU) Alapjogi Chartája is alapvető emberi jogként rögzít – egyebek mellett az ítélkezési gyakorlathoz való hozzáférés követelményét is magában foglalja. Ennek érdekében **a Kúria Alaptörvényben meghatározott feladataiból fakadó, a jogegységesítést szolgáló jogintézmények működésének eredményeként keletkező dokumentumok** [úgy mint a jogegységi határozatok, a jogegységi panasz tanács (a továbbiakban: JPT) határozatai, a kollégiumi vélemények és a joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló véleményei] **közzététele a Kúria kötelezettsége**.

Az esetjogias szemlélet kontinentális jogrendszerekben – döntően a nemzetközi bíróságok hatására – való elterjedésével és a korlátozott precedensjog bevezetésével összefüggő követelmény, hogy a Kúria tegye hozzáférhetővé az egyes konkrét ügyekben hozott eseti határozatait. A jogegységi panasz eljárásra tekintettel megnövekszik a BHGY-ben való közzététel jelentősége. Ezzel biztosítható, hogy mind a jogalkalmazók, mind a jogkereső állampolgárok számára megismerhetővé és követhetővé válják a Kúria mint a magyarországi legfelsőbb bírósági fórum ítélkezési tevékenysége. Ezen a téren az informatika új utakat nyitott meg, a törvényi szabályozás is a digitális formában való közzétételt írja elő.

Nemcsak a konkrét jogvitában érintett fél, hanem a társadalom egésze részéről jogos elvárás, hogy az adott egyedi határozaton keresztül megismerhesse és megérthesse annak a bírói döntésnek a jogi indokolását, amely a határozat alapjául szolgál. Ehhez pedig **elengedhetetlen a határozat áttekinthető szerkesztése és a döntés indokainak világos és meggyőző levezetése**. A határozaton keresztül meg kell, hogy jelenjen az adott jogvita kúriai gyakorlata, és az, hogy az adott döntés illeszkedik-e ebbe az ítélkezési gyakorlatba, vagy attól a konkrét ügyben eljáró kúriai bírói tanács – a törvényben meghatározott és a bírói függetlenség adta keretek között – eltért. Mindazonáltal a határozat szerkesztése és indokolása, annak átláthatósága és a döntés kiszámíthatósága révén az ítélkezés alkotmányosságának egyik garanciális eleme.

2.1.2 A jelenlegi helyzet

A Kúria internetes honlapján a „Joggyakorlat egységesítő tevékenység” és a „Határozatok egyedi ügyekben” főcímek alatt **az említett elvi iránymutatások, kiemelten a Kúria Önkormányzati Tanácsának egyedi határozatai, illetve a választási és népszavazási ügyekben hozott döntések minden felhasználó számára elérhetők.**

Magyarország valamennyi bírója számára hosszú idő óta **hozzáférhető a Kúria konkrét ügyekben hozott határozatainak adatbázisa**. Ebben nem csupán a Bszi. által meghatározott körbe tartozó kúriai határozatok találhatók meg. A Kúria Informatikai Osztálya nagy gondot fordít arra, hogy minden egyes befejezett ügyben hozott határozat a tartalmának rövid összefoglalójával együtt feltöltésre kerüljön ebbe az adatbázisba. A felhasználók véleménye szerint az eseti bírósági határozatok megismerését biztosító magyarországi adatbázisok közül még mindig ez a rendszer kezelhető a legkönnyebben.

Az új anyagi jogi és eljárásjogi kódexek hatálybalépésére tekintettel teljeskörűen megtörtént a korábbi elvi iránymutatások felülvizsgálata. Ezek teljes szövege elérhető a Kúria honlapján a „Joggyakorlat egységesítő tevékenység” menüpont alatt. **Az új jogegységi határozatok, a kollégiumi vélemények** – ideértve a korábbi elvi iránymutatások felülvizsgálata tárgyában hozott jogegységi határozatokat is –, **valamint a joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló véleményeinek közzététele folyamatosan, késedelem nélkül megtörténik.**

A Kúria Sajtótitkársága az egyes ítélkező tanácsok által elvi jelentőségűnek tartott határozatok összefoglalóját az 1/2012. számú kúriai elnöki utasításban foglaltaknak megfelelően, a határozat meghozatalától számított rövid határidőn belül kiemelt hírként közzéteszi.

A Kúriai Döntések (korábban: Bírósági Határozatok, a továbbiakban: BH) Szerkesztő Bizottsága 2013. január 1-jétől megküldi a kiadónak a BH folyóiratban megjelentetendő döntések eredeti, teljes szövegét anonimizálva. Ezzel lehetővé válik, hogy mindazok, akik a szerkesztett formában közzétett eseti döntéseket akár papír alapon, akár magánfenntartású adatbázisokon keresztül tanulmányozzák, az alapul szolgáló döntést az interneten teljes terjedelmében is megismerjék. A BH folyóiratban történő válogatott közzététel és a BHGY-ben való teljes körű közzététele egymástól függetlenek, hivatalosnak a BHGY tekintendő.

A kúriai határozatok szerkesztési gyakorlatának megismerése és továbbfejlesztése érdekében e témakörben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: korábbi Pp.) és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) alkalmazásában egyaránt folyt joggyakorlat-elemzés, amelynek eredményeként az 1/2016.

számú kúriai **elnöki utasítás meghatározta a kúriai határozatok szerkesztésének elveit**, továbbá iránymutatást adott – ajánlás formájában – a nyelvi-stilisztikai kérdésekben is. A Kúria ítélkező tanácsai 2016. március 15. óta a határozataikat az elnöki utasítás szerinti új formában és az eljárásjogok adta keretek közötti megújult tartalommal szerkesztik.

2.1.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A 2014-ben lefolytatott CAF szervezeti önértékelés a jogegység biztosítása körében kiemelte a belső információáramlás kérdését (szakágakon belül és szakágak között), amelynek hiányosságai a múltban – bizonyos kérdésekben – divergáló gyakorlathoz vezettek, és ez negatívan befolyásolta az országos ítélkezést. Mára ez a probléma nagyrészt megoldódott, de néhány területet még fejleszteni kell.

Az elvi közzétételi tanácsok működése, így az elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések közzététele 2020. április 1-jétől megszűnt.

A joggyakorlat egységesítése terén 1953 óta meghatározó szerepet betöltő, a Kúria bírói által szerkesztett **BH szakmai folyóirattal szembeni hagyományosan fennálló elvárás, hogy az legyen valamennyi jogterületet lefedő esetgyűjtemény**. Következésképpen abban indokolt megjelölni olyan határozatok kivonatait is, amelyek esetében a fél a Bszi.-ben biztosított jogával élve kérheti a BHGY-ben való közzététel mellőzését vagy utólagos törlését. Ebben a körben nem téveszthető szem elől, hogy **az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés jogát úgy kell biztosítanunk, hogy az lehetőleg ne ütközzék az EJEE 8. cikkében foglalt magánélethez való joggal**.

Hangsúlyozandó, hogy 2020. április 1-jétől az EBH és az EBD mint joggyakorlat-egységesítő eszköz megszűnt, így a BH folyóiratban közzétett eseti döntések csupán tájékoztató jelleggel kerülhetnek publikálásra.

A bíróság határozatában nem elegendő általánosságban hivatkozni például „irányadó”, „követett” bírói gyakorlatra, hanem konkrétan meg kell jelölni az adott döntés szempontjából irányadónak tartott – a fél által hozzáférhető (ezáltal ellenőrizhető) – eseti döntést. A Kúria az utóbbi években az elvi jelentőségűnek tartott eseti döntéseit – nem feltétlenül minden EBH-t és EBD-t, de nem is csak az EBH-kat és EBD-eket – összefoglaló tematizált esetgyűjteményt nem adott közre, de erre már az új szabályozás szerint nincs is lehetőség.

Ki kell emelni, hogy a Bszi. új szabálya szerint bírói testület, bírósági vezetők, illetve bírók tanácskozása nevében nem tehető közzé olyan jogértelmezési célú állásfoglalás, amelynek meghozatalára törvény nem ad felhatalmazást. Így nemcsak az EBH-val és az EBD-vel való joggyakorlat-orientáció lehetősége szűnik meg, hanem a jogegységi határozaton, a JPT határozatain és a kollégiumi véleményeken túli valamennyi jogértelmezési célú testületi vélemény, állásfoglalás kiadásának lehetősége. A Bszi. a jogegységesítés új rendszerét vezette be, amelynek középpontjában a JPT működése áll.

2.1.4 Középtávú célok

A legnagyobb stratégiai kihívást a jogegységi panasz eljárás és a JPT működésének a kúriai eljárások közé és a kúriai szervezetrendszerbe történő illesztése jelenti.

A jogegységi panasz eljárás és a JPT tevékenysége alapvetően kihat majd a kúriai tanácsok működésére. Mivel a jogegységi panasz alapja a BHGY-ben közzétett döntéstől való eltérés, ezért a mindennapi ítélkezés részévé kell, hogy váljon a korábbi döntések intézményes elemzése. Ez a feladat további (fő)tanácsadók foglalkoztatását teszi szükségessé.

Aktuális a Kúria elvi iránymutatásainak és a konkrét eseti döntései közzététele során folytatott gyakorlatnak a teljes újragondolása. A Kúria honlapja megújításának egyik **célkitűzése** kell, hogy legyen a **hatályos joganyag alkalmazása szempontjából már nem irányadó korábbi jogegységi határozatok és kollégiumi vélemények szisztematikus számbavétele** és olyan egyértelmű jelzéssel való közzététele, amelyből nyilvánvalóvá válik, hogy milyen körben (például korábbi Pp. alkalmazása, jogi érvelés) tekinthető továbbra is irányadónak.

Időszerűvé vált a kúriai határozatok szerkesztéséről szóló 1/2016. számú elnöki utasítás megvalósulásának minden szakág, minden tanácsa gyakorlatának áttekintésével történő **alapos elemzése**. Ennek eredményétől függetlenül is indokolja az elnöki utasítás módosítását az új perjogi kódexek hatályba lépése, így különösképpen a határozatoknak a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szerinti szerkezeti egységeit illetően. A bírósági határozatok formai egységesítése jegyében aktuálissá válik a kúriai határozatok képi megjelenésének megújítása is.

Az anonimizálásra szoruló határozatok körének bővülése és új szintje megfontolandóvá teszi a Kúria szervezeti keretein belül egy ezzel foglalkozó szervezeti egység kialakítását. A határozatok tartalmának tömör összefoglalását viszont változatlanul javasolt az ítélkező tanács kezében hagyni azzal, hogy a közzétételt támogató új szervezeti egység feladatává tehető a döntés rövid összefoglalásának nyelvi lektorálása, e szöveg és a döntés alapjául megjelölt jogszabályhelyek összhangjának egyeztetése, figyelemmel a publikált határozatok között történő keresést megkönnyítő szempontokra.

Mindenképpen meg kell határozni a Kúria saját közzétételi gyakorlata és a BHGY-ben történő közzététel (ami az OBH feladata) egymáshoz való viszonyát. Mivel a Bszi. szerint a hivatalos közzététel a BHGY-ben történő közzététel, ezért a Kúriának a határozatai publikálása során ezt mindenképpen szem előtt kell tartania.

Az említett adatbázisokba bekerülő adatok további feldolgozást igényelnek, ezért a külföldi tapasztalatok nyomán megalkotható egy olyan jelzésrendszer, ami tartalmazza a határozat fontossági szintjének jelölését. Ennek azonban objektívnek és automatikusnak kell lennie, így az adott határozatra való későbbi hivatkozások száma („citációs index”), vagy a BHGY-ben közzétett határozatokra való „kattintás” száma jelölhetné a „fontossági szintet”. Azt azonban az új szabályozás alapján el kell kerülni, hogy a Bszi.-ben szabályozottakon túl, bírók vagy bírói testületek egyes határozatokat hivatalos formában fontosabbnak ítéljenek meg másoknál.

A Kúria ítélkezési gyakorlatában való tájékozódást határon túli viszonylatban is lehetővé kell tenni, ezért a nemzetközi vonatkozású – különösképpen az uniós jogot érintő – határozatok esetén indokolt bevezetni az Európai Esetjogi Azonosító alkalmazását.

2.1.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A jogegységi panasz eljárás Bszi.-n túli szabályainak további meghatározására van szükség a Kúria Szervezeti és Működési Szabályzatában (a továbbiakban: SzMSz) és a Kúria Ügyviteli Szabályzatában (a továbbiakban: KÜSZ). Ennek érdekében 2020 februárjában a Kúrián megkezdődött a panasz eljárások modellezése, amelynek keretében valamennyi szakágban az arra kijelölt bírók a határozatok fajtáinak (visszautasítás, indokolt eltérés, indokolatlan eltérés, nincs eltérés) megfelelően négy-négy jogegységi panasz mintát készítenek, és azokon keresztül az eljárás valamennyi lehetséges kimenetele modellezésre kerül. A tapasztalatok alapján megalkotandó szabályok érvényesülését, hatékonyságát folyamatosan figyelemmel kell kísérni, és a vonatkozó szabályzatok módosításával lehetővé tenni a későbbi korrekciókat.

A Bszi alapján az anonimizálási kötelezettség valamennyi, a BHGY-ben közzétett határozatot érinti. A határozatszerkesztési gyakorlat továbbfejlesztésével **a határozatok anonimizálása és az abban való keresés könnyebbé kell, hogy váljon**. E cél elérése mintahatározatok szerkesztésével és azon belül tipizálható szövegrészek kidolgozásával segíthető.

Emellett a korlátozott precedensjog bevezetése miatt kiemelt **fontosságú**, hogy az ítéleti adatbázishoz megtörténjen **egy intelligens keresőrendszer kiépítése**. Ennek segítségével a releváns **ítéletek könnyebben megtalálhatók lesznek**. Megvalósításához egy munkacsoport felállítása szükséges.

Miután a Kúria a felülvizsgálati eljárás keretében eljárásjogi kérdésekben törvényben meghatározott kivételektől eltekintve csak akkor dönt, ha annak az ügy érdemi elbírálására is kihatása volt, ezért a következő években **a Kúria kiemelt feladata, hogy figyelemmel kísérje az alsóbb fokú bíróságoknak az új eljárási törvények kapcsán folytatott gyakorlatát**, amit indokolt – elektronikus úton és/vagy a BH Fórum rovatában – tematikus válogatásban közzétenni.

A kúriai határozatok szerkesztéséről szóló 1/2016. számú elnöki utasítás hatályosulásának megvizsgálása után indokolt az utasítás módosítása, figyelemmel egyrészt az új perjogi kódexek rendelkezéseire, másrészt a bírósági határozatok formai egységesítése jegyében az alsóbb fokú bíróságokon elért eredményekre is.

A BH folyóirat főszerkesztőjének irányításával rövidtávon megvalósuló célkitűzés lehet a szerkesztési elvek újragondolása, tekintettel arra is, hogy az EBH és az EBD mint jogegységesítést szolgáló eszköz 2020 április 1-jétől megszűnt. A továbbiakban pedig indokolt azok megvalósulásának időszakonként visszatérő elemzése. Ezzel párhuzamosan ki kell alakítani a jogegységi panasz határozatok BH-ban való közzétételének gyakorlatát.

A Kúria hatályos elvi iránymutatásainak folyamatos aktualizálása – értve ez alatt az egyes iránymutatások irányadó voltára vonatkozó jegyzetek készítését – az eseti döntések tematikus (például jogintézményenkénti) gyűjtése, rendszerezése és folyamatos elemzése **a kúriai főtanácsadók feladatává tehető**.

Az elvi iránymutatásokban, a Kúria eseti döntéseiben foglaltaknak a gyakorlatban való érvényesülésére, illetve az egyes iránymutatásokra vonatkozó hivatkozások gyakoriságának vizsgálatára tudományos pályázat írható ki, vagy a doktoranduszok részvételével folyó gyakornoki program keretében ez a téma kutatási területként kijelölhető. Ezzel **visszajelzés**

szerezhető arra nézve, hogy a bírói gyakorlatra milyen hatása van az egyes iránymutatási eszközöknek, az egyes konkrét iránymutatásoknak és az eseti döntéseknek.

2.2 A joggyakorlat-elemzés rendszere

2.2.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

Az Alaptörvény 25. cikkének (3) bekezdése értelmében a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, amelynek alapvető szabályait a Bszi. III. Fejezete tartalmazza.

A Bszi. módosított 24. § (1) bekezdés e) pontja és 25. §-a a Kúria feladatává teszi a joggyakorlat-elemzés folytatását jogerős vagy véglegessé vált határozattal befejezett ügyekben. A vizsgálati tárgykörök kiválasztására, a joggyakorlat-elemző csoport vezetőjére és tagjaira, az összefoglaló véleményre, annak közzétételére, a vizsgálat eredményéhez képest jogegységi eljárás, illetve jogszabályalkotás kezdeményezésére vonatkozó további szabályokat a Bszi. részben módosított 29-30. §-ai taglalják.

Az új jogintézmény bevezetése a belső eljárásrend és az ügyviteli szabályok megalkotását tette szükségessé a Kúria részéről. Ezeket a részletszabályokat az SzMSz és a KÜSZ tartalmazza.

A Kúria 2013. évi stratégiája – címében is – **kiemelt célterületként kezelte a joggyakorlat-elemző tevékenység fejlesztését.**

Ezen stratégia a helyzetelemzés körében rögzítette a joggyakorlat-elemzés, a jogértelmezés és a jogegység egymást feltételező kapcsolatát és a vizsgálati tapasztalatok bemutatásának lehetséges hármas célját: a bíróságok tájékoztatását az országos helyzetről, a felmerült jogértelmezési kérdések megfogalmazását, javaslattételt a jogalkotásra. Legfontosabb kérdésként az merült fel, hogy miként illeszthető a joggyakorlat-elemzés a jogegységesítés többi, „hagyományos” eszközéhez, hol a helye a jogegységesítés teljes rendszerében.

A 2013. évi stratégia a beavatkozási célterületek szerinti stratégiai lépések körében tartalmazta az általános irányvonalakat és célkitűzéseket. Ezek értelmében **a joggyakorlat-elemzés elsődleges célja** nem a jogalkalmazók közvetlen és konkrét esetek eldöntésében történő orientálása, hanem inkább **empirikus alátámasztás nyújtása a jogegységesítéshez**, az objektív teleologikus jogértelmezéshez, vagy a jogalkotás kezdeményezéséhez. Emellett funkciója **az ítélezés színvonal-emelkedésének elősegítése.**

A 2013. évi stratégia konkrét, tézisszerű célokat is megfogalmazott:

- a) a vizsgálatnak a joggyakorlat számára jelentős kérdést kell érintenie;
- b) a vizsgálati tárgy meghatározásakor figyelemmel kell lenni az alsóbb fokú bíróságok és külső szervezetek (ügyészség, ügyvédi kamara) felől érkező jelzésekre;
- c) előnyben kell részesíteni azokat a vizsgálati tárgyakat, amelyek eljárási úton tipikusan nem kerülnek a Kúria látókörébe (például bírói döntések diszkrecionális jogkörben);
- d) a vizsgálat tárgya határozza meg a résztvevő (bírói és „külsős” – akár nem jogász végzettségű) szakemberek arányát;
- e) törekedni kell arra, hogy a bíróságok felé (informáló és orientáló) tájékoztatás szülessen az országos helyzetről; a Kúria felé a felmerült jogértelmezési kérdések

megfogalmazása, napirendre vétele megtörténjen; és – ha szükséges – szülessen javaslat a jogalkotás felé;

- f) a problémák feltárásán túl a csoportnak javaslatot kell tennie az egyes részkérdések – egységes elvek szerinti, a jogtudomány álláspontját is feldolgozó – megoldására;
- g) a szabályzatnak rögzítenie kell a lebonyolítási rendet, és elő kell írnia az összefoglaló vélemény egységes szerkezeti kialakításának elveit;
- h) az összefoglaló jelentés lényegét tartalmazó kommunikének, amennyire a vizsgálat tárgya ezt engedi, a közvélemény számára is érthetőnek kell lenni;
- i) meg kell teremteni az elkészült jelentés megállapításaira történő érdemi reflexió lehetőségét az alsóbb fokú bíróságok részéről (visszacsatolás).

2.2.2 A jelenlegi helyzet

A 2012-2019. közötti nyolc lezárt évben a Kúrián a joggyakorlat-elemzés a következők szerint épült ki.

A joggyakorlat-elemző csoportokra vonatkozó szabályok beépültek az SzMSz-be, míg a Bszi. 30. § (4) bekezdése és az SzMSz 17. § (3) bekezdése alapján a joggyakorlat-elemző csoportok működésének ügyviteli szabályai a KÜSZ X. fejezetébe.

A Bszi. előírásainak megfelelően **minden évben megtörtént a vizsgálati tárgykörök és a joggyakorlat-elemző csoportok vezetőinek, illetve tagjainak kijelölése.**

A kijelölt csoportvezetők – a már lezárt joggyakorlat-elemzések összefoglaló véleményeiből megállapíthatóan – minden esetben bevontak a csoport munkájába alsóbb fokú bíróságokon ítélkező bírót, továbbá – tárgykörtől függően – külső szakembereket (például a tudomány képviselőit, egyetemi oktatókat, ügyvédeket, minisztériumi szakértőket, jegyzőket).

A 2013. évi stratégiában **kitűzött konkrét célok jelentős része** – a joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló jelentéseiből ellenőrizhetően – **teljesült** (például fontos ügyekben került sor elemzésre, voltak olyan témák, amelyek felülvizsgálati eljárás révén tipikusan nem kerültek volna a Kúria látókörébe, a kúriai és a külső résztvevők aránya igazodott a vizsgált tárgyhoz, releváns iránymutatásokat fogalmaztak meg).

A vizsgált időszakban **a Kúria kollégiumai összesen 53 témában folytattak és zártak le joggyakorlat-elemzést** (e tekintetben csak az összefoglaló véleménnyel már lezárt és a Kúria honlapján közzétett elemzések kerülnek említésre).

A lezárt elemzések alakulása éves bontásban:

Év	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Elemzések száma	3	6	7	11	7	9	7	3

A 2012. évet figyelmen kívül hagyva – tekintettel arra, hogy az ekkor elrendelt vizsgálatok egy része később fejeződött be – **az évente befejezett joggyakorlat-elemzések átlaga hét.**

A Bszi. 30. § (1) bekezdésének megfelelően a joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló véleményei a Kúria megújult honlapján (és a bíróságok intranetes honlapján) közzétételre kerültek.

A 2016-ban indított elektronikus oldal (Forum Sententiarum Curiae) a joggyakorlat-elemző csoportok felkért vezetőinek – az adott csoport vállalásait, célkitűzéseit bemutató – programadó írásait tartalmazza. A közzétett publikációk száma több, mint harminc. A folyóirat lehetőséget ad a szélesebb jogászközönség számára is elérhető módon az együtt gondolkodásra, olyan nyilvánosan hozzáférhető platformot jelent, ahol a bírói gyakorlattal kapcsolatos szakmai viták, érvek végiggondolásának van helye.

2.2.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Az elmúlt évek számos sikeres joggyakorlat-elemzése ellenére **nem alakult ki az összefoglaló vélemények egységes szerkezete, arculata** (a címadás stilisztikája sem egységes), és rendkívül változó azok terjedelme, mellékletekkel való ellátottsága.

Az egyes vizsgálati tárgykörök témájától függően **a csoportok többféle feltárási** (kutatási, adatgyűjtési) **eljárást** (például iratkérések, azok kiválasztási szempontjainak megadásával, elektronikus és papír alapú kérdőívek) **és vizsgálati módszert alkalmaztak**, amelyek összegzése a jövőbeni elemzések módszertani segítése céljából időszerűnek látszik.

Az érdemi reflexió (visszacsatolás) a joggyakorlat-elemzéseknél **nehezen értelmezhető**. Mindazonáltal az egyes jogi képviselők beadványaiban, illetve ügyészégi iratokban – ritkán az alsóbb fokú bíróságok határozataiban – már megjelentek ezekre történő hivatkozások, hasonlóan a kollégiumvezetői értekezletek publikus emlékeztetőire való utalásokhoz.

További probléma, hogy – miután kizárólag jogerősen lezárt ügyek vizsgálatára kerülhet sor – **a változó jogszabályi környezet** [például a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.), a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.), Be.] **miatt e megállapítások is elavulhatnak**, meghaladottá válhatnak. Ezért felmerülhet adott esetben a közzétett összefoglaló vélemények felülvizsgálatának szükségessége is.

2.2.4 Középtávú célok

A jelenlegi stratégiában is **indokolt a joggyakorlat-elemzést mint továbbfejlesztendő területet megjeleníteni**. Átgondolást igényel a már kialakult rendszer bevált elemeinek fenntartása, az eddigi tapasztalatok beépítése.

Nyilvánvaló, hogy továbbra is **fokozott figyelemmel kell kísérni a jogszabályváltozásokat** [kiemelten az új eljárásjogi jogszabályok bevezetését, hatályosulását (Be., Pp. és Kp.)], és az alsóbb fokú bíróságok ezekkel kapcsolatos értelmezési kérdéseit. Ugyanakkor **rögzíteni szükséges, hogy** – a Bszi. 29. § (1) bekezdésében megfogalmazottakból következően – a joggyakorlat-elemzés **alapvető szerepe, funkciója egy adott jogterület, illetve jogintézmény ítélkezési gyakorlatának átfogó vizsgálata**. Ehhez képest az aktuálisan, ad hoc jelleggel felmerülő jogértelmezési kérdések, problémák megvitatása az említett konzultációs testületek (munkacsoportok), illetve a hagyományos kollégiumi ülések, kollégiumvezetői és tanácselnöki értekezletek feladata kell, hogy legyen. Ennek az elhatárolási elvnek következetesen érvényesülnie kell.

A tárgyévi joggyakorlat-elemzések tervezésénél **célszerű figyelemmel lenni a folyamatban lévő vagy tervezett jogegységi eljárásokra**, a már megkezdett, de még be nem fejezett elemzésekre (a vizsgálati tárgykörök átfedéseire, illetve egymáshoz való kapcsolódására).

Emellett – a túlzott leterheltség elkerülése érdekében – biztosítani kell, hogy egy-egy kúriai bíró egyidejűleg legfeljebb egy joggyakorlat-elemző csoport vezetését lássa el, illetve tagként egyidejűleg legfeljebb két csoport munkájában vegyen részt. Egy adott kollégium, illetve ügyszak keretén belül, az időszerű és hatékony munkavégzés érdekében, egyidejűleg 2-3 joggyakorlat-elemzés végzése javasolt.

2.2.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A fentebb kifejtettekre tekintettel szabályozási oldalról a **KÜSZ vonatkozó részének hatályosítása**, a joggyakorlat-elemző csoportok érdemi munkáját segítő pedig **módszertani útmutató kidolgozása látszik indokoltnak**, amely az SzMSz és a KÜSZ joggyakorlat-elemzésre vonatkozó, vagy azt érintő rendelkezéseire figyelemmel – illetve azok megfelelő módosításával egyidejűleg – elnöki utasítás vagy ajánlás lehet. Tartalmát illetően egyfajta „menetrendi mutató”, míg jellegét tekintve „eszköz- és iratmintatár-gyűjtemény” lenne. Egyrészt formai szempontú javaslatokat [például az összefoglaló vélemény szerkesztési elveit (tartalomjegyzék, mellékletek), valamint formai-stilisztikai javaslatokat (betűméret, betűtípus stb.)], másrészt a feltárás munkafázisához kapcsolódó kutatási-módszertani irányelveket (például a joggyakorlat-elemző csoport személyi összetétele során a bírósági és külső szakértő tagok – természetes személyek és intézmények – kiválasztási szempontjait, a lehetséges adatgyűjtési módok felsorolását, a kérdőív minták kidolgozásához iránymutatásokat, az elektronikus felületek használatával kapcsolatos tudnivalókat), míg a vizsgálati fázishoz elemzési és munkamegosztási javaslatokat foglalhat össze. Lényege, hogy a joggyakorlat-elemző csoportok ebből az útmutatóból mint ötletkatalógusból választhatják ki a vizsgált konkrét jogterület, jogintézmény tárgyához leginkább illeszkedő, annak sajátosságait legjobban figyelembe vevő módszereket.

A módszertani útmutató elkészítéséhez – az egyes jogterületek sajátosságaiból adódó eltérő vagy speciális igényekre tekintettel – kollégiumonként/szakáganként szükséges a bírók részvétele (2-2 fő elégségesnek látszik), az Informatikai Osztály bevonása mellett (elektronikus felületek, kérdőív minták). E munkálatok körében célszerű figyelemmel lenni a kúriai határozatok szerkesztéséről szóló 1/2016. számú elnöki utasításra, és az úgynevezett Stíluskönyvre, illetve átgondolandó, hogy az SzMSz, illetve a KÜSZ módosítása szükséges-e. Az előkészítés során fontos kikérni az eddigi összefoglaló vélemények készítőinek (az elemző csoportok vezetőinek) véleményét.

A javaslat szabályozási feladatra irányul, ezért külön költségvetési igénye nincs, és a döntést követő 6-12 hónap alatt végrehajtható.

A kitűzött cél megvalósulása a majdan elkészülő összefoglaló jelentések módszertani megalapozottságában, szerkezeti, megjelenésbeni egységességében és nem utolsósorban gyakorlati relevanciájukban tükröződhet (például felhívta-e a figyelmet a vizsgálat valamilyen jelentős jogértelmezési vagy más jogalkalmazási anomáliára, tett-e a megoldásra használható javaslatot). Az e téren elért sikerességet maguk a bírók, az adott jogterületen jártas más jogászok és a jogtudomány képviselői hivatottak megítélni, akár kifejezett módon, akár azáltal, hogy beépítik az elemzések megállapításait az érveléseikbe.

2.3 Intenzív kapcsolattartás az alsóbb fokú bíróságokkal

2.3.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A Kúria egyik feladata az Alaptörvény és a Bszi. értelmében a **joggyakorlat egységének megteremtése**. A korábbi stratégiák **fejlesztendő területnek** jelölték meg a jogegységesítés időszerűségének és hatékonyságának biztosítása érdekében **az alsóbb fokú bíróságokkal való kapcsolattartást**. Ennek **célja** az, hogy az alsóbb fokú bíróságok jelentős jogi kérdéseket tárgyaló határozatai és az esetlegesen **eltérő jogértelmezésből eredő nehézségek időben a Kúria látókörébe kerüljenek**.

2.3.2 A jelenlegi helyzet

A **2020. április 1-jétől** hatályba lépett Bszi. 27/A. §-a értelmében bírói testület, bírósági vezetők, illetve bírók tanácskozása nevében **nem tehető közzé olyan jogértelmezési célú állásfoglalás, amelynek meghozatalára törvény nem ad felhatalmazást**. Így a jövőben a tanácsadó és a konzultációs testületek véleményt, állásfoglalást nem alkothatnak és nem tehetnek közzé, azonban a szabályozás nem zárja ki, hogy az azonosított jogértelmezési probléma megoldása, illetve a jogegység biztosítása érdekében az alsóbb szintű bíróságok vezetői a Kúria kollégiumához forduljanak kollégiumi vélemény meghozatala érdekében.

A Kúria és az alsóbb fokú bíróságok közötti kapcsolatok előmozdítását és áttételesen a **jogegység erősítését szolgálja** a már korábban bevezetett **kirendelési rendszer** is. Ennek keretében három hónapos váltásban az alsóbb fokon ítélkező bírók kerülnek kirendelésre a Kúria ítélkező tanácsaihoz úgy, hogy a kirendelt bírók vagy megtartják, vagy csak részben tartják meg eredeti szolgálati helyükön az ítélkezési tevékenységüket, de sor kerülhet az ítélkezési tevékenységük megtartása nélküli kirendelésükre is. A kirendelt bírók részt vesznek a Kúria ítélkező munkájában, ezen kívül pedig szakmai kapcsolatok kiépítésére is módjuk van.

A kirendelések tervezésénél – amennyiben lehetőség van rá – a Kúria figyelemmel van arra a szempontokra is, hogy az egyes bírósági szervezeti egységeknek egy időszakban lehetőség szerint csak egy bírót kelljen nélkülözniük. A kúriai kirendelésre jelentkező bírók száma jelenleg csökkenő tendenciát mutat.

2.3.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A kollégiumvezetők országos értekezlete csak korlátozottan alkalmas az ítélkezés során felmerülő **jogalkalmazási nehézségek gyors felismerésére és kezelésére**, míg ezekre **az alsóbb fokú bíróságok szakmai közösségei** (a tanácselnöki értekezleten és a kollégiumi üléseken) szinte **azonnal reagálnak**. Az itt kialakuló szakmai álláspontok azonban csak közvetlen jelzés, illetve a kollégiumi üléseken való kúriai részvétel útján jutnak el időszerűen a Kúriára.

A **konzultációs testületek** működési tapasztalatai azt mutatják, hogy ez a szervezeti forma volt **a leghatékonyabb módja** a Kúria és **az alsóbb fokú bíróságok közötti kapcsolat elmélyítésének**, azonban valamennyi jelenleg működő testület vonatkozásában kihívást jelent, hogy az eddigi működési rendjüket a törvényi változások folytán át kell alakítani.

Az alsóbb fokú bíróságok kollégiumi ülésein való állandó kúriai részvételt szolgálta a kollégiumvezetők közreműködésével kialakított területi kapcsolattartók rendszere. Minden

kollégiumvezetőnek ki kellett jelölnie az egyes ítélőtáblák és törvényszékek illetékességi területéhez igazodóan a területi kapcsolattartó bírókat.

A 2016. évben a kiépített rendszer eredményesen működött, az utánkövető vizsgálatok azonban a működést nehezítő anomáliákat (például szakmai meghívók, anyagok megfelelő időben történő továbbításával, kapcsolattartói részvétel biztosításával összefüggő szervezési hiányosságok) tártak fel. Az ellenőrző **vizsgálatok rámutattak arra is, hogy nincs olyan országos „jelzőrendszer”, amelyen keresztül az egyes ítélőtáblai, illetve törvényszéki kollégiumok által tárgyalt szakmai kérdések (illetve az azokban kimunkált megoldási javaslatok) országosan ismertté válnának**, így az ország különböző területein működő kollégiumok nem értesülnek a más testületek által felvetett problémákról. **Ez az általánosan felmerülő szakmai kérdésekben oda vezethet, hogy azonos jogalkalmazási problémára párhuzamosan, illetve más testület által korábban már elkészített szakmai anyag ismerete nélkül akár egyszerre több testület is kidolgoz szakmai anyagokat**, ami az erőforrás-hatékonyság ellen hat.

A jogegységi csoportok tevékenységével kapcsolatban problémaként jelentkezik, hogy mivel az elnöki felhívás közzététele és a csoportok szerveződése óta új tagok bevonására, illetve új csoport alakítására szervező munka nem folyt, így a szakmai jogegységi munka nem terjedhetett ki a Ptk. valamennyi jogintézményével kapcsolatos joggyakorlat monitorozására. Probléma továbbá, hogy a csoportok tevékenységével kapcsolatban az online felületen csak kisebb mértékű aktivitás tapasztalható.

A kirendelés rendszerének kiépítése nagy vívmány volt, az alsóbb fokon ítélkező bírók ezt nagy lehetőségként élték és élük meg. A program tényleges működtetése azonban, tekintve, hogy a kirendelésről az OBH elnöke jogosult dönteni, nem kizárólag a Kúria szándékán múlik. A központi régió bíróságairól 2017 ősztől 2018 végéig nem történt kirendelés, a vidéki – főleg a fővárostól távolabb élő – bírókat pedig például családi helyzetük, az utazás hossza korlátozza abban, hogy kirendelést vállalhassanak.

A kirendelések kapcsán a Kúria és a kirendelő bíróságok érdekei – látszólag – ellentétesek. Ahhoz ugyanis, hogy a kirendelt bíró érdemi munkát tudjon végezni és kellő tapasztalatokat szerezzen, a három hónapos kirendelési idő kevés. A kirendelő bíróságok viszont erre az időre is nehezen nélkülözik a bírót. Éppen ezért gyakran nem is mentesítik teljes mértékben az „otthoni” tárgyalási kötelezettség alól, ami – különösen vidéki bíró esetén – még tovább csökkenti az itt töltött idő hatékonyságát.

Látni kell azt is, hogy a kirendelések jelenlegi rendszere a „fogadó oldalon” sem problémamentes, a különböző szakmai felkészültséggel érkező kirendelt bírók kúriai ítélkezésbe történő „integrálása” időnként jelentős többletmunkát jelent a fogadó tanácsoknak.

Új kihívást jelentenek 2020. április 1-jétől a 2019. évi CXXVII. törvénnyel az ítélkezési gyakorlat egységesítése érdekében bevezetett változtatások is: megszűnnek az elvi közzétételi tanácsok, az elvi bírósági határozatok és az elvi bírósági döntések, valamint bevezetésre kerül a korlátozott precedensrendszer.

A korlátozott precedensrendszer bevezetése meg fogja változtatni az alsóbb fokú bíróságokkal való kapcsolattartást, hiszen az esetjogi rendszer gyakorlati használhatóságának központi eleme a bírósági határozatokhoz való hozzáférés, ezért a

határozatok időben történő anonimizálása érdekében fokozottabb együttműködésre lesz szükség az alsóbb fokú bíróságokkal.

2.3.4 Középtávú célok

A Polgári Kollégium példájára **célszerű lenne minden szakágra kiterjedően kiépíteni egy olyan országos adatbázist, amely a helyi szinten felvetett szakmai viták anyagait tartalmazza** úgy, hogy ahhoz – az információáramlás biztosítása és a kollégiumi munka észszerűbb tervezhetősége érdekében – az alsóbb fokú bíróságok kollégiumvezetői is hozzáférést kapjanak. Az adatbázis kiépítésének azonban csak akkor van értelme, ha az alsóbb fokú bíróságok kollégiumai a tervezett éves ülésrendjüket, a kollégiumi ülésekre szóló meghívókat a szakmai előkészítő anyagokkal és a szakmai vitát rögzítő jegyzőkönyvekkel együtt minden esetben megküldik a Kúria részére.

Az alsóbb fokon ítélkező **bírókat biztatni kell arra, hogy az elvi jelentőségű jogértelmezési kérdések felmerülését** (amelyek azonban sosem lehetnek tényállásfüggő vagy egyedi ügyek megoldását célzó felvetések), az azonos jogterületen nagy számban jelentkező jogalkalmazási problémákat **bátran jelezzék a konzultációs testületeknek, a Kúria kollégiumaihoz történő továbbítás érdekében**. Kétségtelen, hogy a testületekben való részvétel a bíróktól többlet szakmai tevékenységet igényel, mégis a tapasztalat az, hogy mind a kúriai, mind az alsóbb fokú bíróságok bírói szívesen vállalják a tagságot, a munkában aktívak, a szakmai viták pedig a legtöbb esetben eredményesek.

Tekintettel arra, hogy **a jogegységi csoportok működése jól bevált eszköznek bizonyult** a Kúria és az alsóbb fokú bíróságok szakmai kommunikációjának erősítésében, a Kúria jövőbeni **célkitűzése a jogegységi csoportok továbbfejlesztése**. Egyrészt ismét meg kell hirdetni és lehetővé kell tenni az ország bírói számára a jelentkezés lehetőségét (immár a jogegységi csoportok által ellátandó feladatok ismeretében), illetve – figyelemmel arra, hogy az elmúlt években a jogalkotó több új kódexet is elfogadott (Pp., Be., Kp.), illetve módosított – indokolt jogegységi csoportok felállítása más jogágakban is.

Szükséges megvizsgálni, hogy a kirendelt bírók milyen módon kapcsolódhatnak be a kúriai munkába, és mi az oka annak, hogy kevés ítélőtáblai, törvényszéki bíró (tanácselnök), többségében helyi bírósági bíró kerül kirendelésre.

Bevezethető lenne az általános kirendelési rendszeren túl **egy hosszabb távú** (akár hat hónapig tartó) **kirendelési lehetőség is** – a megfelelő szakmai színvonal érdekében – pályázati alapon, amely a már ismert előnyökön túl azt is biztosítaná, hogy az eredményes kúriai kirendelés szakmai rangot is kapna (például figyelembe vehető lenne az előmenetel során).

2.3.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A fent említett célok megvalósítása nem igényel számottevő anyagi ráfordítást és a jelenlegi személyi állomány bővítését sem. A Kúria e célok elérését elsősorban szervezési és informatikai tevékenységgel biztosítja.

Az adatbázis kiépítése folyamatban van, de annak **hatékony használata** (az érdemi információáramlás megteremtése) **a Kúria szakmai vezetőinek** (elnök, elnökhelyettes és kollégiumvezetők), továbbá **kapcsolattartóinak intenzív kommunikációját feltételezi** az alsóbb fokú bíróságok felé.

Ugyancsak az alsóbb fokú bíróságok felé irányuló kommunikáció a kulcsa a konzultációs testületek hatékony működésének.

Az alsóbb fokú bíróságokról a Kúriára történő kirendelések gyakorlatának újragondolását az OBH elnökével és a kollégiumvezetőkkel egyeztetve célszerű végrehajtani. E területen a sikert a kirendelések földrajzi és bírósági szint szerinti arányossága, valamint az mutatja, hogy a kirendelt bírók mekkora szakmai segítséget jelentettek a Kúria számára és ők maguk milyen szakmai fejlődésen mentek keresztül.

A rendszer hatékonyabb működését maguknak a kirendelt bírónak és a munkájukra közvetlenül rálátó kúriai tanácselnököknek a jelzései tükrözhetik. Ebben az esetben is feladat a visszajelzések „begyűjtésének” rendszeressé tétele. A kirendelt bírók szakmai fejlődésének értékelése a kirendelést követő szakmai karrierjük figyelemmel kísérésén keresztül is megteremthető.

A rendszer egészének megfelelő funkcionálása elnöki felelősség, azonban e körben a megalapozott döntések meghozatalához a kirendelt bírót szakmai értelemben foglalkoztató kúriai tanácselnökök javaslataira, véleményére is szükség van.

2.4 Az ítélkezés alapjogi dimenziója

2.4.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A bírónak nemcsak az értelmezési hierarchia csúcsán álló kúriai joggyakorlatot kell ismernie, hanem hozzá kell járulnia az alaptörvényi rendelkezések hatékony érvényre juttatásához is. Az Alkotmánybíróság alaptörvényi hatásköreiből következően ez már nem csupán igény, de az alkotmányjogi panasz intézménye révén kikényszeríthető kötelezettség is.

2.4.2 A jelenlegi helyzet

A 2013. évi stratégia megalkotását követően az alaptörvényi rendelkezések bírósági ítélkezés során történő érvényesüléséhez a valódi alkotmányjogi panasz intézménye nagymértékben hozzájárult, hiszen a bírónak szükségképpen figyelnie kell az alaptörvényi összefüggésekre is, hogy döntése kiállja az alkotmányosság próbáját. Elősegíti az Alaptörvény érvényesülését az is, hogy a keresetlevelekben, fellebbezésekben és felülvizsgálati kérelmekben is egyre többször történik hivatkozás alkotmányos elvekre, jogokra. Mindezek mellett **az Alaptörvény 28. cikke a bíró köteleességévé teszi az Alaptörvénnyel összhangban történő jogértelmezést.**

A jogalkalmazás egységességének biztosítása nem feltétlenül csak az egységes jogszabály-értelmezést jelenti, hanem adott esetben **jelentheti az alkotmányos elvek és jogok egységes érvényesítését is az ítélkezési gyakorlatban.** E tevékenységében azonban a legfőbb bírói szerv munkája szorosan kapcsolódik az Alkotmánybírósághoz, az alkotmánybírósági ítélkezéshez. Az Alkotmánybíróság és a Kúria közötti kapcsolódási pontok az alkotmányjogi panasz jogintézményén túl, a bírói döntés megsemmisítését követő – a Pp.-ben szabályozott – eljárás, továbbá az úgynevezett párhuzamos eljárások.

A 2013. évi stratégia lezárásakor az Alkotmánybíróság mindösszesen öt bírói döntés alaptörvény-ellenességét állapította meg, így nem állt rendelkezésre elegendő tapasztalat. A jelen állapot szerint ennek többszörösét semmisítette meg az Alkotmánybíróság, így helytállónak bizonyult az a korábban megfogalmazott tétel, amely szerint **a valódi**

alkotmányjogi panasz hatással lesz a kúriai ítékezésre már középtávon is.

A kúriai döntéseket megsemmisítő **alkotmánybíróági határozatok kapcsán a Kúrián eseti jellegű értekezletek kerülnek megtartásra**, amelyeken a Kúria vezetőin kívül a megsemmisített döntéseket hozó kúriai tanácsok elnökei és tagjai is részt vesznek. Ezen a fórumon közösen értékelik az alkotmánybíróági határozatokat, az annak nyomán kialakult jogi (alkotmányjogi) helyzetet. Az ülésről anonim emlékeztető készül, amelyből kiderül, hogy az ítélező bírók milyen szakmai aggályokat fogalmaztak meg akár a saját ítékezésükkel, akár a vonatkozó alkotmánybíróági határozatokkal kapcsolatban.

A bírói döntések ellen az Alkotmánybírószághoz benyújtott alkotmányjogi panaszok nyomom követésére a Kúrián állandó munkacsoport is működik. A „Valódi Alkotmányjogi Panasz Amicus Curiae testület” kúriai bírókból és főtanácsadókból áll. A munkacsoport kétheti rendszerességgel ül össze, s áttekinti a bírói döntéseket támadó új alkotmányjogi panaszokat valamennyi szakágat érintően. A munkacsoport feltérképezi, hogy melyek azok az ügyek, amelyekben a bírói döntést védendő (további szakmai érveket tartalmazó) amicus curiae vélemény megfogalmazása indokolt. A korábbi stratégiában a folyamatban lévő és a már elbírált alkotmányjogi panasz ügyekkel kapcsolatban megfogalmazott elvárásoknak megfelelően a Kúria intranetes oldaláról elérhetők a Valódi Alkotmányjogi Panasz Amicus Curiae testület által az Alkotmánybírószágon befogadott alkotmányjogi panaszokról készített rövid összefoglalók, az Alkotmánybírószág ezen ügyekben hozott határozatai, valamint az eredményes „valódi” alkotmányjogi panaszokat követően hozott bírószági határozatok is. Az adatbázis tartalmazza az ügy tárgyának megjelölését, annak alapján a kúriai tanácsok könnyen és gyorsan tájékozódhatnak a referádájukba tartozó ügyekről, a jogszabály-alkalmazást érintő panaszokról és a döntésekről.

A Kúria és az Alkotmánybírószág 2016 szeptemberében közös kutatási programot indított az Alaptörvényből fakadó követelmények érvényesülésének bemutatására, amelynek keretében a programban részt vevők elemezték a Kúria és az Alkotmánybírószág egymással összefüggésben álló hatásköreit és az intézményi együttműködést, az Alkotmánybírószágról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti panasz eljárás, illetve a bírói kezdeményezések hatékonyságát. A tudományos kutatásban részt vett pályázók – köztük a Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpontjának Jogtudományi Intézete – kutatási eredményeiket az Alkotmánybírószágon 2017 novemberében megrendezett konferencián ismertették. A lektorált tanulmányok több kötetes sorozatban jelentek meg. E kötetekben feldolgozott egyes témák bemutatására az Alkotmánybírószág és a Kúria több konferenciát is szervez (ezidáig az alkotmányjogi panasz jogintézménye, továbbá az EU jogának alkalmazása került megvitatásra, a további tudományos ülések szervezése folyamatban van).

2.4.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Amennyiben az Alkotmánybírószág bírói döntést semmisít meg, úgy a Pp. XXX. Fejezete szerint a Kúria jár el, s meghatározza az alkotmányjogi panasz orvoslásához szükséges, az alkotmánybírószági határozatokból eredő jogkövetkezményeket. A 2013. évi stratégia lezárását követően a polgári, munkajogi és közigazgatási jogi döntések megsemmisítése következtében a Kúria több végzést hozott, amelyek meghatározták az alkotmánybírószági határozatokból

eredő jogkövetkezményeket az alkotmánybírói döntést követő bírósági eljárásokra. Ezek tapasztalatai a joggyakorlat egységesítésében nagy szerepet játszanak.

Az alkotmányjogi panasz intézményére tekintettel számolni kell a bírói döntések folyamatos alkotmányossági kontrolljával, adott esetben növekedésével, amely megköveteli a bíróktól az alkotmányossági szempontok fokozott figyelembevételét, a Pp. XXX. Fejezete szerinti eljárásnál pedig az új eljárásra vonatkozó útmutatás pontos meghatározását.

A Kúria és az Alkotmánybíróság közötti **kapcsolódási pont** továbbá az **ügynevezett párhuzamos eljárások kérdésének kezelése**. Párhuzamos eljárásról akkor beszélünk, amikor a jogerős döntést követően a fél felülvizsgálati kérelmet nyújt be a Kúriához, de egyben alkotmányjogi panaszt is az Alkotmánybírósághoz. E területen felmerülő probléma, hogy a Kúria várja-e be az Alkotmánybíróság döntését, vagy fordítva. A tudomásszerzés kérdését a 2018. január 1-jén hatályba lépett új eljárási törvények (Pp., Kp.) rendezték a vonatkozó tájékoztatási, értesítési kötelezettség előírásával.

2.4.4 Középtávú célok

A Kúria célul tűzi ki a bírói döntések megsemmisítésének minimalizálását. Ennek érdekében egyrészt át kell tekintenie a megsemmisített döntéseket, elemeznie kell az alaptörvény-ellenesség okait. A Kúriának az alkotmányjogi panasz orvoslására irányuló eljárása során meghozott döntései útján ki kell dolgoznia, hogy a Pp. XXX. Fejezetébe foglalt hatáskörének gyakorlása miként járulhat még hatékonyabban hozzá az alkotmányos ítélkezési gyakorlat egységesítéséhez.

A jelen stratégia alapján az alkotmányos intézményekkel, köztük az Alkotmánybírósággal, való kapcsolatra tekintettel **értékelni kell a párhuzamos eljárások problémáját**. Folyamatosan figyelemmel kell kísérni, hogy a párhuzamos eljárások kialakult rendje nem okozza-e a felek jogainak sérelmét, arra kell törekedni, hogy a leggyorsabb, egyben optimális megoldás alakuljon ki a „végső döntés” szempontjából.

2.4.5 A megvalósítás lépései, monitoring

Az Alkotmánybírósággal való kapcsolattartás területén több éves tapasztalat áll rendelkezésre. Erre alapozva újabb stratégiai célok kidolgozása is felmerülhet, elsősorban a hatékony jogérvényesítés előmozdítása érdekében. Ez azt igényli, hogy a bírók alkotmányjogi, alapjogvédelmi ismeretei bővüljenek, s az ítéletekben megfelelő választ tudjanak adni az alkotmányjogi kihívásokra. Mind a már meghozott döntések elemzése, mind az ismeretek bővítése szempontjából hasznos a konferenciák, képzések szervezése, ahol tudományos, alkotmánybírói és kúriai bírói előadások hozhatják közelebb az egyes alkotmányossági problémákat az ítélkező bírókhoz (e tekintetben példaértékű lehet a már említett, a Kúria és az Alkotmánybíróság által közösen indított kutatási projekt).

2.5 A szupranacionális jog alkalmazása

2.5.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A bíróságok által előterjesztett **előzetes döntéshozatali kérelmek száma azt jelzi, hogy az uniós jog ténylegesen „behatolt” a jogalkalmazásba**. Az előterjesztések nem csupán a legfőbb bírói fórumtól származnak, hanem a bírósági rendszer különböző szintjeiről is.

Kijelenthető, hogy az uniós jogi kultúra kellő mértékben elterjedt, viszont nem hagyhatók figyelmen kívül az előzetes döntéshozatali kérelmek megfogalmazása kapcsán felmerülő kritikák sem. **A kérdések némelyike időnként nem felel meg azoknak a szakmai elvárásoknak,** amelyeket az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EuB) a nemzeti bíróságokkal szemben támaszt. Ezek pontosabb, szakszerűbb megfogalmazása és a felesleges előterjesztések elkerülése érdekében **elengedhetetlen ezen a területen is a Kúria iránymutatása, nagyobb szerepvállalása.** Ez azért is indokolt, mert úgynevezett „kötelezett bíróság”-ként alapvetően a Kúriát terheli az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése.

Emellett Magyarország vállalt nemzetközi kötelezettségeire tekintettel a Kúriának az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) joggyakorlatát is ismernie és követnie kell.

2.5.2 A jelenlegi helyzet

A 2013. évi stratégiában rögzítésre került, hogy Magyarország uniós csatlakozása óta 64 ügyben kértek a bíróságok előzetes döntéshozatalt. Nehéz ezeket súlyozni, illetve egyes ügyeket vagy ügycsoportokat kiemelni, ugyanakkor nyilvánvaló, hogy gazdasági-pénzügyi szempontból és számosságukat tekintve az adózási ügyek a legjelentősebbek.

A tendencia folytatódott, hiszen 2012 óta ez a szám 202-re nőtt, ami azt jelenti, hogy az eltelt hét teljes évben a magyar bíróságok kezdeményezése töretlen. Ezek megoszlását vizsgálva a közigazgatási ügyszakban 85 előterjesztésre került sor, amelyből 29 adóügy volt, növekszik a menekültügyi tárgyú és idegenrendészeti ügyek száma, míg a többi kezdeményezés a környezetvédelemmel, a szerencsejátékkal, a közbeszerzéssel és a területalapú támogatással függött össze.

Az EuB-val való kapcsolattartás az elmúlt évek alatt is példaértékű volt. Az EuB minden évben biztosította a munkájának megismerését azzal, hogy kúriai bírók látogathatták az intézményt, megismerkedhettek az ottani munkamenettel.

Az EuB, valamint az uniós tagállami legfelsőbb bíróságok és alkotmánybíróságok elnökei kezdeményezésére 2017 márciusában megkezdődött az EuB-t és a tagállami legfelsőbb bírói fórumokat tömörítő új internetes együttműködési platform, az EU Igazságügyi Hálózatának létrehozása. A 2018. január 1-jén indult korlátozott hozzáférésű internetes portál első menüpontja az előzetes döntéshozatali eljárásokhoz kapcsolódó egyes bírósági dokumentumokat és azok hivatalos uniós nyelvekre lefordított változatait tartalmazza. Az internetes portál második menüpontja azokat az uniós jog alkalmazása szempontjából érdekes vagy jelentős nemzeti bírósági döntéseket gyűjti össze, amelyek meghozatalát nem előzte meg az EuB előzetes döntéshozatali eljárása. **A tagállami legfelsőbb bíróságok és alkotmánybíróságok saját mérlegelési jogkörükben maguk dönthetik el, hogy mely döntéseiket kívánják feltölteni és megjelentetni a honlapon. Mindezek elősegítik a tagállami bíróságok uniós jogalkalmazásának egységesítését.**

A Kúrián az európai jog hazai ítékezésben való érvényesülését segítik az európai jogi szaktanácsadók, akik a tevékenységüket a 2013-ban megalakult Európai Jogi Szaktanácsadói Hálózat keretében fejtik ki, amelynek működését a 9/2016. (X. 17.) OBH utasítás szabályozza. A Kúria európai jogi szaktanácsadói a Kúria bírói közül kerülnek ki, az OBH utasításban rögzített speciális feladataikat (például az EU jogának alkalmazásával, az EuB és az EJEB

joggyakorlatával kapcsolatos tanácsadás, **szakmai anyagok készítése és véleményezése, közérdekű információk megosztása) napi bírói munkájuk mellett látják el.**

A kúriai bírók az EuB és az EJEB előtt folyamatban lévő ügyekről, a legújabb döntésekről a Kúria Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Irodája által 2017 márciusától havonta elkészített, a Kúria honlapjáról elérhető hírlevélből tudakozódhatnak. A hírlevél – az EuB hivatalos lapjának adatai, illetve az EJEB honlapján közzétett sajtóközlemények alapján – szakági bontásban tartalmazza a megelőző hónapban közzétett előzetes döntéshozatali kérelmek, az ezek tárgyában hozott EuB határozatok, a magyar vonatkozású EuB és EJEB ügyek, határozatok, a kiemelten fontos EJEB ítéletek rövid ismertetését, valamint – a Kúria adatbázisa alapján – a Kúria közösségi jogi, emberi jogi tárgyú döntéseiről, iránymutatásairól szóló összefoglalókat. A Kúria honlapján (Nemzetközi kapcsolatok) az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlásai mellett kereshetők és olvashatók továbbá az EJEB fontosabb, nem magyar vonatkozású ítéleteinek az összefoglalói.

A 2013. évi stratégia a kúriai gyakorlat megismerésének megkönnyítését is feladatként határozta meg. A kúriai adatbázisban történő keresés – az informatikai fejlesztéseknek köszönhetően – gyorsabbá és könnyebbé vált, viszonylag rövid idő alatt kikereshetők azok a határozatok is, amelyek az EJEB, az uniós jog alkalmazását, az EJEB és az EuB határozatait érintik.

A Kúria aktívan részt vesz a nemzetközi együttműködésekben a legfelsőbb bíróságok és a nemzetközi jogi fórumok között, így – amint fentebb már említésre került – 2016-ban a lett, a litván, a spanyol és a magyar legfőbb bírói fórumok, az Antwerpeni Egyetem és a Ljubljani Egyetem részvételével egy nagyrészt európai uniós finanszírozású projekt keretében készítettek egy legjobb gyakorlatot ismertető útmutatót, amely az előzetes döntéshozatali eljárások közzétételére vonatkozóan is hasznosítható javaslatokat fogalmaz meg.

Az EJEB vonatkozásában kevésbé intézményesített a kapcsolattartás, bár itt is biztosított az EJEB-ben részt vevő államok bíróinak látogatása és rövidebb-hosszabb idejű bírói gyakorlata. Meg kell azonban jegyezni, hogy az EJEB gyakorlatának megismerése nehezebb, mert döntéseit csupán franciául és angolul teszi közzé.

2.5.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A jogalkalmazói munka jellegéhez tartozik, hogy bizonyos kérdésekben más lehet a különböző bírói fórumok – egyébként jogi érvekkel egyaránt alátámasztható – álláspontja. Ennek elismerése mellett is tudomásul kell venni, hogy az adott ügyben a végső szót kimondó bíróság határozata lesz a kötelező. Erre tekintettel válik fontos és kezelendő problémává, hogy a bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmek között több olyan volt, amelyet az EuB a hatáskörének nyilvánvaló hiánya miatt utasított el.

Emellett új kihívást jelentenek a 2018. január 1-jével hatályba lépett eljárásjogi szabályok, amelyek értelmében a Kúriának ki kell alakítania a felülvizsgálati kérelmek befogadási, engedélyezési szabályait, különös tekintettel az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségessége témakörében.

A felülvizsgálati kérelmek befogadásának megítélése tekintetében a Kúriát – indokként eltérő mértékű – mérlegelési jogkör illeti meg, illetve annak gyakorlásához kapcsolódóan konkrét kötelezettségekben is megnyilvánuló felelősség terheli. A tisztességes eljáráshoz való

jogból mint alapvető jogi elvárásból következően a mérlegelés körében hozott döntés esetében is érvényesül az az elv, hogy a befogadhatóság bírói megítélése nem lehet önkényes, illetve nem lehet nyilvánvalóan okszerűtlen.

E jogtétel gyakorlati alkalmazásán, értelmezésén múlik, hogy a Kúria által kezdeményezett előzetes döntéshozatali előterjesztések száma növekszik vagy csökken. Mindeközben azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az EU működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikke kötelezettséget ró e körben az utolsó fokú bíróságra: ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az EuB-hoz fordulni. Az a kérdés, hogy mely bíróság tekinthető olyan bíróságnak, amelyet az EUMSZ 267. cikke alapján az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége terhel, már eldőlt. A Kúria az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése körében hozott végzések elleni fellebbezések elbírálásáról és a kezdeményezési kötelezettségről szóló 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös kollégiumi véleményben már kimondta, hogy a Kúriát kell ennek a fórumnak tekinteni.

Bár ennek a kollégiumi véleménynek a megfogalmazásakor még nem a befogadási, engedélyezési rendszer volt hatályban, az EuB-nak a C-99/00 Lyckeskog ügyben hozott döntése egyértelmű iránymutatást ad erre az esetre is. Az EuB következtetése az volt, hogy a tagállami bíróság határozata ellen van jogorvoslati lehetőség, ha ezt a határozatot a legfelsőbb bírói fórum előtt a felek megtámadhatják, és e fórum az uniós jog helyes alkalmazásáról is dönthet az eljárás keretében, még akkor is, ha az ilyen határozat érdemi vizsgálata előzetes megengedhetőségi döntéstől függ.

Ezzel összefüggésben még nagyobb jelentőséget kap más tagállamok uniós jogalkalmazása, jogértelmezése, mert a felülvizsgálati kérelmek befogadásánál nagy jelentősége lesz az úgynevezett Cilfit kritériumok alkalmazásának (acte clair).

2.5.4 Középtávú célok

A sikeres előzetes döntéshozatali kérelmek arányát növelni szükséges. Világossá kell tenni, hogy az EuB csak akkor dönt egy ügyben, ha valamely tény vagy magatartás az uniós jog hatálya alá tartozik, tehát meghatározható uniós jogi normához kapcsolódik.

A másik cél az, hogy **a Kúria össze tudja egyeztetni az új eljárásjogi kódexben megfogalmazott engedélyezési és befogadási szabályokat az uniós jogi kötelezettségével.**

2.5.5 A megvalósítás lépései, monitoring

Mindkét cél eléréséhez szükséges a bírók uniós jogi ismereteinek folyamatos bővítése, az előzetes döntéshozatali rendszer szélesebb körű megismertetése, illetve szükség van olyan szakemberekre, akik a kúriai munkát támogatják, segítik. Ennek egyik eleme lehet az Európai Jog Szaktanácsadói Hálózatban tevékenykedő kúriai bírók bevonása, vagy magának a hálózatnak a jobb kihasználása. Tekintettel az EJEB gyakorlatára, a kúriai bírók nyelvtudásának fejlesztése fontos feladat.

2.6 Az önkormányzati normakontroll

2.6.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

Az Alaptörvény, valamint a Kp. alapján a Kúria dönt az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről, valamint a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról. További – a normakontrollal összefüggő – bírósági feladat a rendeletpótlásról való döntés.

2.6.2 A jelenlegi helyzet

Az önkormányzati rendeletek felülvizsgálata beágyazódott a közigazgatási bíráskodás gyakorlatába. A normakontroll eljárás olyan egyéb közigazgatási bírósági eljárássá vált, amely közelít a peres eljárásokhoz, ezáltal a közigazgatási bíráskodás egységesítését szolgálja.

Megvalósulni látszik a 2013. évi stratégiában megfogalmazott azon célkitűzés, amely azt szorgalmazta, hogy a kúriai normakontrollban a bírói kar ítélkező tevékenységének támogatását lássa. Ennek bizonyítéka **a bírói kezdeményezések számának fokozatos növekedése**. A helyi adó szabályozás törvényességének megítélése körében fogalmazódik meg a legtöbb bírói kezdeményezés. A Kúria Önkormányzati Tanácsa a telek-, építmény- és települési adó adónemben vizsgálta felül a legtöbb önkormányzati rendeletet. Az elbírált ügyek túlnyomó többsége a telekadó kivetésével állt kapcsolatban, az indítványok jelentős része konkrét normakontroll eljárásnak minősült, azaz bíróságokról érkezett. A települési adó törvényellenességének megállapítását célzó indítványok vonatkozásában a bírói indítványok mellett a kormányhivatali kezdeményezés is jellemző. A helyi adók körén kívül a normakontroll indítványok főként a közösségi együttélés helyi szabályainak, továbbá a helyi építési szabályzatnak, a képviselő-testület szervezeti- és működési szabályzatának a vizsgálatára irányulnak. A törvényen alapuló jogalkotói mulasztás körében – a működőképtelenséggel küzdő önkormányzatok esetén – a költségvetési, illetve zárszámadási rendeletek vizsgálata a jellemző.

2.6.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Várható kihívásként kell megemlíteni a közigazgatási bíráskodás továbbfejlesztéséhez kapcsolódó változásokat. Kérdés, hogy a Kúria közzétett határozataitól jogkérdésben való eltérés – ami a jogegységi panasz eljárás alapja – miként vonatkozik (vonatkozik-e) az Önkormányzati Tanács határozataira.

Ami az önkormányzati normakontrollra irányuló bírói kezdeményezéseket illeti, megállapítható, hogy azok mennyisége gyorsabban emelkedett, mint minősége. Bírói kezdeményezés esetén az indítvány formai okból történő visszautasítása a fél bíróságokba vetett bizalmának erodálódásával járhat. A bírók sok esetben nem ismerik a normakontroll eljárás sajátosságait, holott a Kp. azokat összefoglalóan tartalmazza.

Meg kell említeni, hogy **kiemelt szerepe van a Kúria Önkormányzati Tanácsa határozatai hozzáférhetőségének, mindenki számára történő megismerhetőségének**. A Kúria honlapján valamennyi normakontroll határozat szerepel, a kereső felület használatával a határozatok könnyen megtalálhatóak. Ugyanakkor az elektronikus jogszabálygyűjteményekben (Nemzeti

Jogszabálytár, CompLex) nem, vagy nem teljeskörűen szerepelnek a Kúria Önkormányzati Tanácsának határozatai.

2.6.4 Középtávú célok

A jogegységi panasz eljárás és az önkormányzati normakontroll egymáshoz való viszonya jelenleg nem modellezhető. A Bszi. új szabályai alapján akkor merülhet ez föl, ha a Kúria valamely ítélkező tanácsa jogkérdésben tér el a Kúria közzétett határozatától, amely utóbbi alatt elvileg az önkormányzati normakontroll hatáskörben meghozott határozat is értendő. Mindezt úgy, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor, azaz az alsóbb fokú bíróságok követték a normakontroll tanács gyakorlatát. De az is elképzelhető, hogy a jogegységi panasz eljárás semmilyen vonatkozásban nem érinti az önkormányzati normakontroll során hozott döntéseket. E kérdésre a Bszi. új szabályait értelmező gyakorlat ad majd középtávon választ.

Kiemelt cél a bírói kar széles körű tájékoztatása a közigazgatási bírósági normakontroll eljárásról. Számos szakmai anyag és központi oktatás keretében tartott előadás tárgya az önkormányzati normakontroll intézménye és gyakorlata [például a Kp.-hez kapcsolódó tananyag, a Magyar Igazságügyi Akadémia (a továbbiakban: MIA), által szervezett képzések], fontos a Kúria e területen betöltött szerepének hangsúlyosabbá tétele annak érdekében, hogy a bírói kezdeményezések minősége javuljon.

A Kúria Önkormányzati Tanácsának döntéseiről való tájékozódást – s így a döntésekre való hivatkozást – nagymértékben segítené, ha a nagy elektronikus jogszabálygyűjteményekben a határozatai könnyen és teljeskörűen hozzáférhetők lennének.

2.6.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A kitűzött célok elérésének egyik adekvát eszköze a további **képzések** megtartása, és az eddigi tapasztalatokat, illetve a nem klasszikus ítélkezési irány koncepcióját összefoglaló **tananyagok** írása, a kúriai bírók és a jogtudomány képviselőinek bevonásával.

2.7 A döntés-előkészítés továbbfejlesztése

2.7.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A Kúria Magyarország legfőbb bírósági szerveként az ítélkezési tevékenysége és a bíróságok jogalkalmazása egységét biztosító feladatai ellátása során gondoskodik az Alaptörvény rendelkezéseiből fakadó követelményeknek, ezen belül a nemzetközi jog és a magyar jog összhangjának az ítélkezésben való érvényesüléséről. A 2013. évi stratégia a Kúria ítélkezési tevékenységének fejlesztése területén célként határozta meg, hogy a bírói döntések illeszkedjenek a hazai és az európai közjogi-alapjogi, uniós jogi kritériumokhoz, és – a jogbiztonság és a jogegyenlőség követelményét érvényre juttatandó – összhangban legyenek a Kúria gyakorlatával.

2.7.2 A jelenlegi helyzet

A Kúrián a 2013. évi stratégiában megfogalmazott célok, elvárások megvalósítása, kiemelten más ítélkező fórumok (Alkotmánybíróság, EuB, EJEB) esetjogának figyelemmel kísérése, az úgynevezett valódi alkotmányjogi panasz új jogintézményével kapcsolatos feladatok

szívnvonalas ellátása és az ezzel járó munkaterhek csökkentése érdekében **főtanácsadói rendszer került bevezetésre**. A főtanácsadók részt vesznek az elvi és az ítélkezési munka megalapozásában. A döntés-előkészítés terén feladatukat képezi más bírói fórumok, így a fent jelzett hazai és nemzetközi bírói fórumok azon döntéseinek kigyűjtése és elemzése, melyek az adott ügghöz kapcsolódnak. Tevékenységük kiterjed továbbá jogi vélemények készítésére is.

A főtanácsadói rendszer működésének hatékonysága 2018-ban, kúriai bírók közreműködésével – a különböző munkafeladatok tanácsokon belüli megosztása, a munkateher kérdőíves mérése útján – tüzetesebben is vizsgálatra került. A felmérésből származó tapasztalatok azt mutatják, hogy a bírói munkateher csökkentésében és a tanácsok optimális működésében a főtanácsadók foglalkoztatása jelentős tényező. Erre figyelemmel 2018-ban **létrejött a Kúria Tudományos és Dokumentációs Központja** is, amely a főtanácsadók tudományos tevékenységén keresztül segíti a Kúria ítélkező tanácsainak és kollégiumvezetőinek munkáját.

2.7.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A döntés-előkészítést támogató munkaszervezés terén korábban kitűzött célok csak **részben valósultak meg**. Az új eljárási törvények alkalmazása, a korlátozott precedensrendszer, a jogegységi panasz eljárás bevezetése és a jogegységi eljárásra vonatkozó szabályok változása várhatóan jelentős többletmunkaterhet ró a Kúriára, ezért különösen fontos a tanácsok munkáját segítő igazságügyi alkalmazottak tanácsszintű struktúrájának, feladat-meghatározásának részletes kidolgozása és gyakorlati megvalósítása, valamint ügyszakon belül a bírók közötti egyenletes ügyelosztás biztosítása.

2.7.4 Középtávú célok

A korábbi stratégiákban megfogalmazott azon cél elérése érdekében, hogy a kúriai döntések megfeleljenek a hazai és az európai közjogi-alapjogi, uniós jogi követelményeknek, **intézkedni kell a jogi szakterületükön kiemelkedő elméleti tudással rendelkező szakemberek érdemi munkába való hatékonyabb bevonásáról**. A főtanácsadók által nyújtott támogatás kiemelt területei az európai közösségi jog értelmezése, a nemzetközi és uniós jogra vonatkozó adatok, ítéletek elérhetőségének megkönnyítése, feldolgozása, a nemzetközi ítélkező fórumok esetjoga és az Alkotmánybíróság releváns gyakorlata – a Kúria elé kerülő konkrét ügyek elbírálásához szükséges – megismerésének, alkalmazásának, illetve érvényesülésének biztosítása.

Ahhoz, hogy a kúriai döntések előkészítése magasabb szintre léphessen, **elsődleges** stratégiai cél a főtanácsadói rendszer feladatkörökben és létszámban történő bővítése, valamint az ítélkező tanácsok munkáját segítő **igazságügyi alkalmazottak képzettségének teljes körű hasznosítása**.

2.7.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A döntés-előkészítés színvonalát növelő, ugyanakkor időigényét és a bírók munkaterhét csökkentő változtatások egy része csupán munkaszervezéssel nem valósítható meg.

Teljeskörűen át kell tekinteni, hogy szükséges-e jogszabályi, illetve igazgatástechnikai módosítás a főtanácsadók foglalkoztatási feltételeinek, valamint a bírók Kúriára történő kirendelésének és beosztásának vonatkozásában.

Mindezek mellett kerülhet sor a Tudományos és Dokumentációs Központ működése során szerzett tapasztalatok levonására. Ezek alapján lehet döntést hozni arról, hogy a főtanácsadók

kizárólag tanácsokhoz legyenek-e rendelve vagy a központ keretében tevékenykedjenek, amely megoldás révén szaktudásukat bármely tanács igénybe veheti.

Az így kialakított működési modell eredményességét 4-5 év múlva objektív és szubjektív módszerrel is értékelni kell. Objektív mérőszám lehet az ügyek elintézésének időtartama, az ügyhátralék feldolgozása és az elvi jelentőségű döntések számának alakulása, a szubjektív értékelés pedig a kúriai és az alsóbb fokon ítélező bírók, esetleg más jogász hivatásrendek képviselőinek körében végzett elégedettségi felmérésen alapulhat.

2.8 A Kúrián folyó ítélezési tevékenység hatékonysága

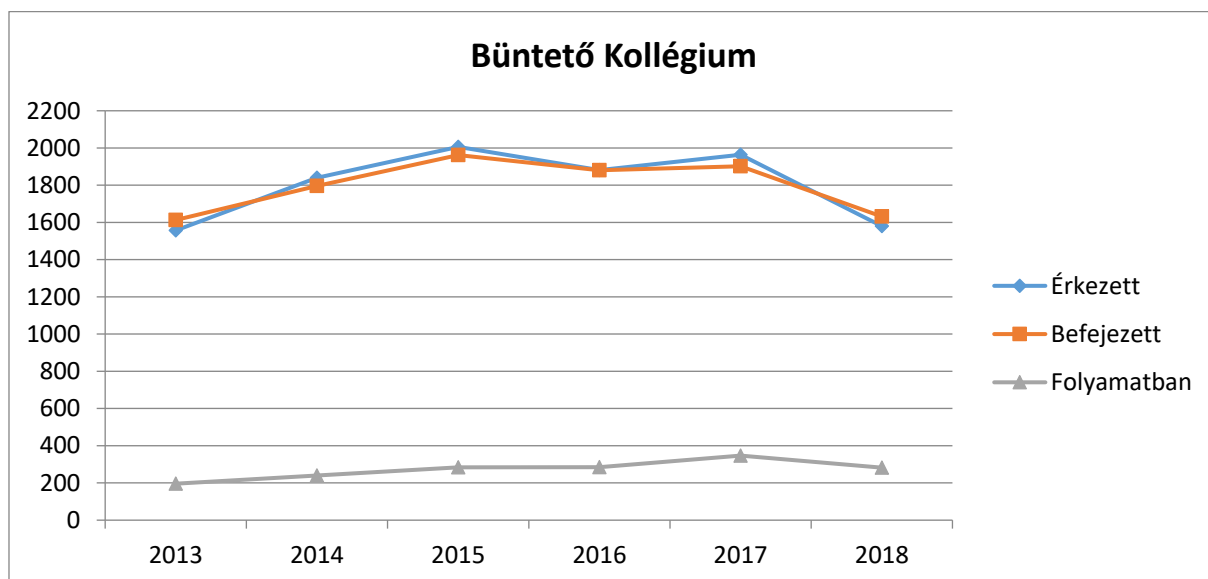
2.8.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A Kúriának a jogegység biztosításával egyenértékű feladata a konkrét ügyekben történő – jogorvoslati jellegű – ítélezés. Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése nevesíti a bírósági ügyek észszerű időn belüli befejezéshez fűződő jogot: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.” A 2013. évi stratégia célállapotot leíró részében is említésre került az időszerű ítélezés követelménye. Ennek jelentősége az ügyfelek jogait és a bíróság megítélését illetően nem szorul további magyarázatra.

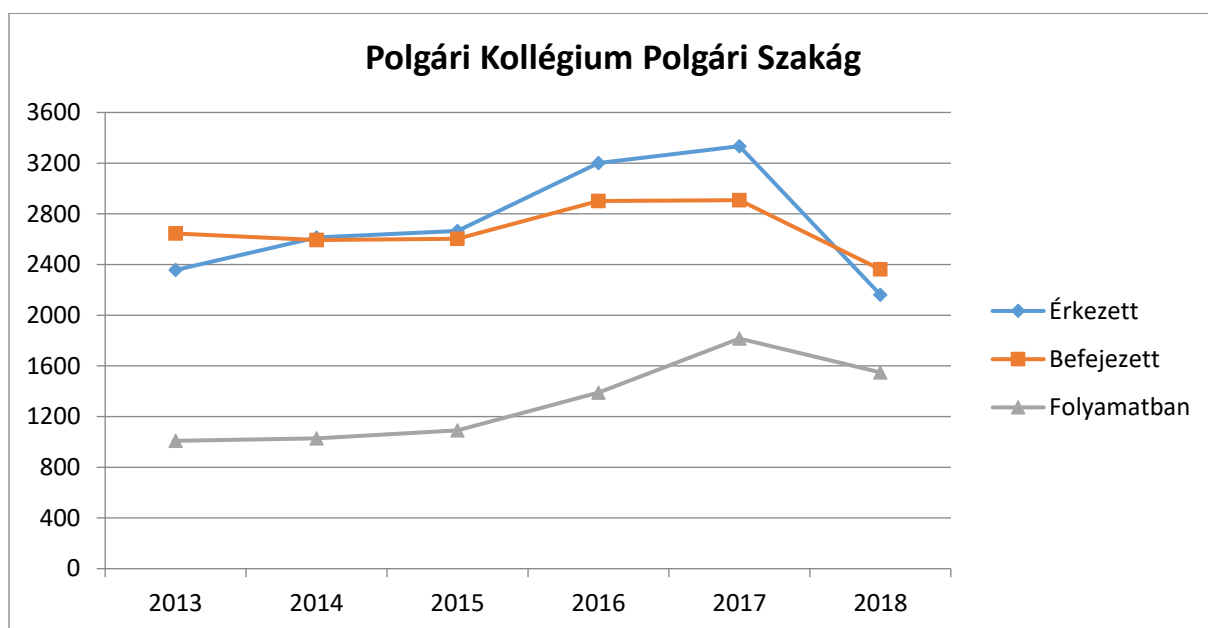
2.8.2 A jelenlegi helyzet

A Kúria esetében az ítélezés időszerűségének követelményét azzal együtt kell értelmezni, hogy az e fórum elé kerülő ügyeknek általában magasabb a tétjük a felek számára, jogi értelemben bonyolultabbak és nagyobb terjedelmű iratanyag tanulmányozását igénylik, mint például az első fokon eljáró bíróságok elé kerülő esetek. Továbbá a Kúria döntései immár közvetlenül meghatározzák az összes alsóbb fokú bíróság gyakorlatát, és ez külön felelősséget ró a kúriai bírókra.

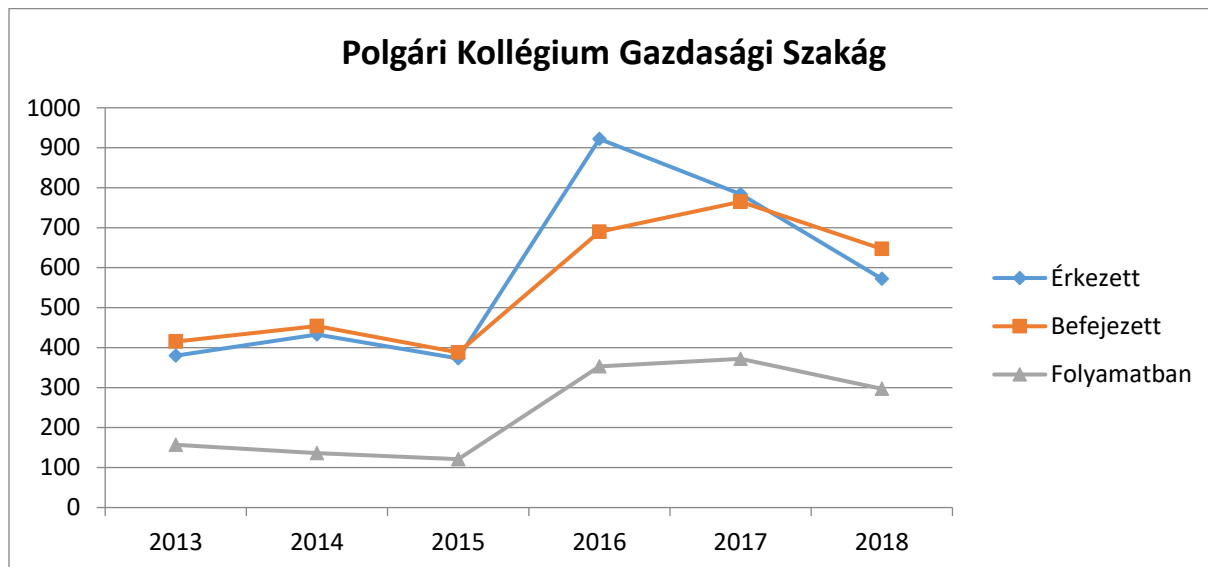
A fenti szempontok figyelembevételével kell értékelni a Kúria erőfeszítéseit, amelyeket az elmúlt hat teljes évben tett az időszerűségi mutatók javítása érdekében. Az adatok értelmezéséhez tudni kell, hogy a kúriai bírói létszám és a tanácsok száma gyakorlatilag nem változott a 2013. évi stratégia tervezési időpontja óta (a teljes bírói létszám akkor 82 volt, jelenleg 79). Az egyes szakágakra lebontott, 2013 és 2018 közötti trendek azt mutatják, hogy az érkezett ügyek számát tekintve (amire nincs befolyása a Kúriának) a Büntető Kollégiumban és az áttekintett időszakban létező Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium közigazgatási szakágában enyhe hullámvész mellett a 2013. évhez képest nem történt lényeges változás. A Polgári Kollégium polgári szakágában egy 2016-os, illetve 2017-es jelentős kiugrás után 2013-hoz képest kismértékű visszaesés látszik. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium munkaügyi szakágában egy 2016-ban történt emelkedés óta csökkenés figyelhető meg. A legnagyobb kilengés a Polgári Kollégium gazdasági szakágában történt, amit a „devizahiteles” dömping ügyek megjelenése okozott. **A szakágakban az érkezésszám változásával jellemzően együtt mozgott a befejezések száma, ami azt mutatja, hogy a Kúria képes rugalmasan reagálni az ügyteher növekedésére.**

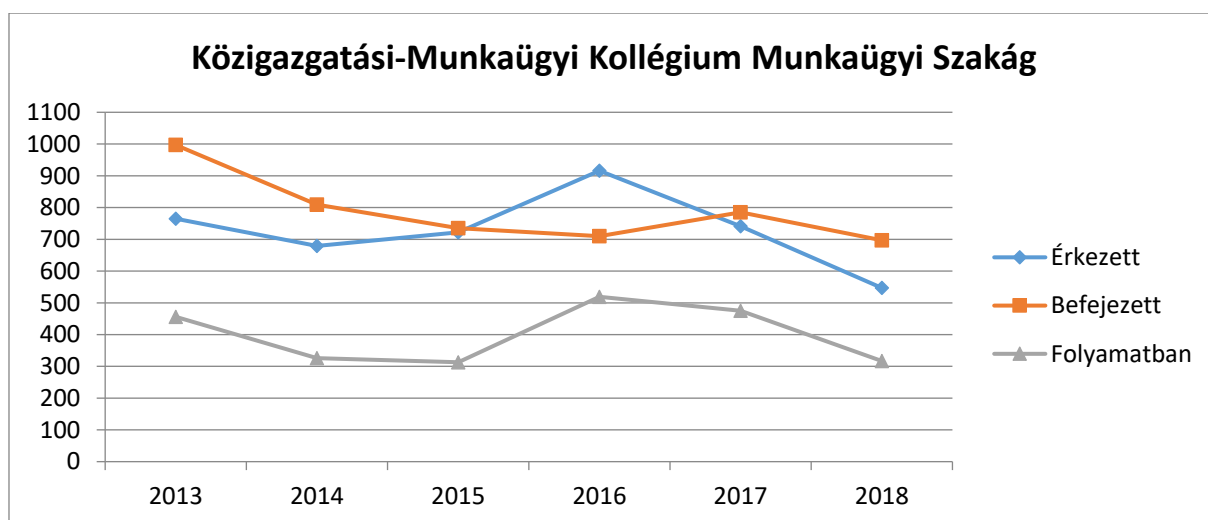
2. ábra: A Kúria büntető szakágában az érkezett, befejezett és folyamatban lévő ügyek stagnáló hullámmása a 2013 és 2018 közötti időszakban.

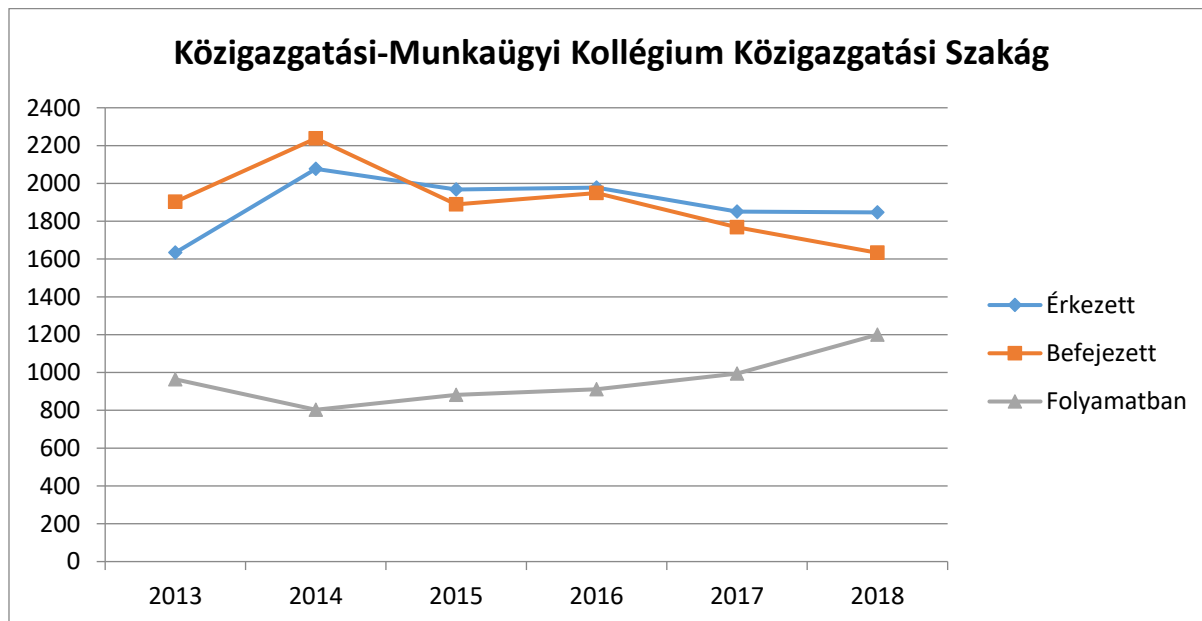
3. ábra: A Kúria polgári szakágában az érkezett, befejezett és folyamatban lévő ügyek alakulása a 2013 és 2018 közötti időszakban. A szakágban egy 2016-os, illetve 2017-es jelentős kiugrás után 2013-hoz képest kismértékű visszaesés látszik.

4. ábra: A Kúria gazdasági szakágában az érkezett, befejezett és folyamatban lévő ügyek alakulása 2013-2018 között. A legnagyobb kilengés 2016-tól kezdődően ebben a szakágban történt, amit a „devizahiteles” dömping ügyek megjelenése okozott.

5. ábra: A Kúria munkaügyi szakágában az érkezett, befejezett és folyamatban lévő ügyek alakulása 2013-2018 között. A szakágban egy 2016-ban történt emelkedés óta csökkenés figyelhető meg.

6. ábra: A Kúria közigazgatási szakágában az érkezett, befejezett és folyamatban lévő ügyek alakulása 2013-2018 között. A szakágban enyhe hullámváz mellett a 2013. évhez képest nem történt lényeges változás.

2.8.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Látni kell, hogy a kúriai ítélkezés hatékonysága nem csupán a Kúria autonómiájába tartozó munkaszervezési megoldásoktól, illetve a bírók hozzáállásától függ. A szabályozási környezet változásai jelentős mértékben befolyásolják az érkező ügyek mennyiségét, összetételét és magának az elintézésnek az idejét. Ezen kívül **a Kúria elé is kerülhetnek időszakosan jelentős, többlet-erőfeszítéseket követelő ügyek, ügycsoportok**, és az általános pereskedési hajlam is **olyan tényező, amelyre a Kúriának nincs befolyása.**

Lehetséges, hogy hatást gyakorolnak az ügyforgalomra az új eljárási törvények (Kp., Pp., Be.), de ezek következményeit nehéz prognosztizálni. Azonban bizonyos, hogy a 2020. április elsejével létrehozott önálló Közigazgatási Kollégiumra az eddiginél sokkal komolyabb ügyterhelés vár.

A jogegységi panasz eljárások száma, és az általuk generált munkateher ma még szintén nehezen becsülhető meg, de ezek megjelenése az ítélkezési munka hatékonyságát illetően is figyelembe veendő körülmény.

2.8.4 Középtávú célok

Az utóbbi évek tapasztalatai alapján, a hatékonyság területén nincs szükség jelentős mértékű változtatásra, **célként a jelenlegi hatékonysági szint fenntartása fogalmazható meg.**

A Kúria tudja kezelni az érkező ügyek számának időszakos ingadozásából fakadó többletterhelést. **Érdeemes ugyanakkor kidolgozni egy olyan általános cselekvési tervet, amely nagy mennyiségű ügy hirtelen érkezése esetén – a konkrét vezetői intézkedési lehetőségek meghagyásával – követendő lehet** (például ügyelosztási renden belül a tanácsok közötti kisegítések részletes szabályozása, igazságügyi alkalmazottakat érintő munkaszervezési változások, külső- és belső kommunikáció).

Természetesen egy ilyen cselekvési tervnek tiszteletben kell tartania a törvényes bíróhoz való jogot, azaz előre meghatározott elvek szerint kell történnie a tömegesen érkező ügyek szétosztásának.

Fel kell készülni arra az eshetőségre is, hogy az új eljárási törvények következtében bizonyos szakágakban, illetve kollégiumokban csökken a Kúria ügyterhelése. Ez esetben a jogegységi feladatok még átfogóbb és időszzerűbb teljesítése lehet középtávú cél. Másfelől a Közigazgatási Kollégium esetében a várható érkezésszám növekedést, és a jogegységi panasz eljárások megjelenését is kezelni kell.

2.8.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A kúriai vezetőknek továbbra is követniük kell az egyes ügyszakok, és azon belül a tanácsok aktuális ügyforgalmi adatait, és biztosítani szükséges az egyenletes ügyteher-elosztást. Az időszzerű ítélkezés társadalmi igényének való megfelelés nem történhet az ítélkezés színvonalának rovására, és a hatékonyság növelését szolgáló intézkedéseket az érintettek észrevételeinek figyelembevételével kell megtenni.

Az ügyforgalomban bekövetkező hirtelen növekedés kezelésére szolgáló terv előzetes és átfogó egyeztetést igényel a Kúria vezetői, illetve bírói és igazságügyi alkalmazottai között, ezt követően kezdődhet meg annak kidolgozása. Az ügyforgalom esetleges csökkenése révén felszabaduló kapacitás fordítható az alsóbb fokú bíróságokon vagy akár már az ügyek bíróságra kerülése előtt felmerült jogi problémák időben történő észlelésére, és a megfelelő lépések megtételére. Ennek részleteit a kollégiumvezetők bevonásával lehet kimunkálni.

A hatékony munkavégzés elősegítésében a következő ötéves időtartamban kiemelt szerepe lesz a főtanácsadói rendszer – fentebb taglalt – további intézményesítésének, valamint közvetett módon az ítélkezés egységesítése érdekében tett erőfeszítéseknek is lehet pozitív hozadéka ezen a téren. Az időszzerűség követelményének való megfelelést szolgálják a következő fejezetben foglalt, a Kúria alaptevékenységének hatékony ellátását biztosító háttér középtávú fejlesztési tervei (ezeken belül a személyi és az informatikai fejlesztések játszanak kulcsszerepet). Létszámnövelés adhat megoldást a közigazgatási ügyek számának növekedése és a jogegységi panasz eljárások megjelenése okozta kihívásokra is.

3. A KÚRIA ALAPTEVÉKENYSÉGÉNEK HATÉKONY ELLÁTÁSÁT BIZTOSÍTÓ HÁTTÉR

A Kúria alaptevékenysége nem látható el az azt biztosító szervezeti, személyi és infrastrukturális háttér nélkül. A jelenlegi bírósági igazgatási rendszerben az előbbieket vonatkozásában a relatív autonómia biztosított, így a stratégiaalkotás e területeken lehetséges és szükséges is.

3.1 A Kúria szervezete

3.1.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A 2013. évi stratégia számos pontban fogalmazott meg célkitűzéseket a Kúrián belül a munkaszervezés hatékonyságának növelésével, az ítélező tevékenység szervezeti kereteinek kialakításával kapcsolatban. A Kúria szervezetfejlesztési programjának részét képezte a bírók munkáját segítő igazságügyi alkalmazottak optimális létszámának és összetételének kialakítása, valamint a tudásmegosztás keretében a gyakornoki rendszer kialakítása az állam- és jogtudományi karok doktori iskoláival együttműködésben.

3.1.2 A jelenlegi helyzet

A következő lista a Kúria igazgatási szervezetét, a táblázat a tanácsstruktúráját és tanácsösszetételét mutatja be azzal, hogy a „főtanácsadó” oszlopban az egyes tanácsoknál a jelen stratégia készítésének időpontjában feladatot ellátó főtanácsadói létszám került megjelölésre.

Lista a Kúria igazgatási szervezetéről

- Elnök
 - Elnökhelyettes
 - Elnökhelyettesi Titkárság
 - Tőry Gusztáv Jogi Szakkönyvtár
 - Rendészet
 - Biztonsági Vezető
 - Honvédelmi és polgári védelmi megbízott
 - Tűzvédelmi felelős, munkavédelmi előadó, energetikai és környezetvédelmi megbízott
 - Büntető Kollégium vezetője
 - Polgári Kollégium vezetője
 - Közigazgatási Kollégium vezetője
 - Főtitkár
 - Főtitkári Titkárság és Kabinet
 - Elnöki Iroda
 - Informatikai Osztály
 - Ügykezelő Iroda
 - Jogi képviselő
 - Főtitkár-helyettes

- Koordinációs, Személyzeti és Oktatási Főosztály
- Bírósági titkárok és jogi ügyintézők
- Elnöki Titkárság
- Költségvetési és Ellátási Főosztály
 - Költségvetési Osztály
 - Ellátási (Műszaki) Osztály
- Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Iroda
- Sajtótitkárság
- Tudományos és Dokumentációs Központ
- Tanácsadó és Konzultációs Testületek
- Belső ellenőrzési vezető
- Belső kontroll koordinátor
- Integritás felelős
- Rendszerbiztonsági felelős és adminisztrátor
- Esélyegyenlőségi referens
- Adatvédelmi felelős

2013 óta az intézményi célok elérése és a jogszabályi előírásoknak való megfelelés érdekében Tudományos és Dokumentációs Központ, valamint Főtitkári Titkárság létesült, továbbá belső kontroll koordinátor, integritás felelős, rendszerbiztonsági felelős és adminisztrátor, esélyegyenlőségi referens és adatvédelmi felelős kijelölésére került sor.

A Kúria tanácsösszetétele

tanács	tanácselnök	bíró	bírók összesen	főtanácsadó	bírósági titkár/ jogi ügyintéző	bírósági ügyintéző	jegyzőkönyvvezető/ leíró	igazságügyi alkalmazottak összesen
B.I.	3	3	6	-	1	1	1	3
B.II.	2	3	5	1	1	-	2	4
B.III.	2	3	5	1	1	1	2	5
P.I/A	1	3	4	-	1	1	1	3
P.I/B	1	2	3	-	1	1	-	2
P.II.	1	2	3	1	1	-	1	3
P.III.	1	2	3	-	1	1	-	2
P.IV.	3	2	3	-	1	1	-	2
P.V/A	1	2	3	1	1	-	1	3
P.V/B	1	2	3	-	1	-	1	2
P.VI.	2	2	4	-	1	1	-	2

tanács	tanácselnök	bíró	bírók összesen	főtanácsadó	bírószobai titkár/ jogi ügyintéző	bírószobai ügyintéző	jegyzőkönyvvezető/ leíró	igazságügyi alkalmazottak összesen
G.VII/A	1	2	3	1	1	-	1	5
G.VII/B	1	2	3		1	-	1	
M.X.	3	3	6	1	2	-	2	5
K.I.	3	3	6	-	2	-	2	4
K.II.	2	1	3	-	2	1	2	5
K.III.	2	2	4	-	1	-	1	2
Önk., K.IV.	2	3	5	2	1	1	2	6
K.V.	2	0	2	-	2	1	2	5
K.VI.	2	0	2	-	-	2	2	4
K.VII.	2	1	3	1	2	-	2	5
Összesen:	38	43	79	9	25	12	26	72

A „nagytanács” működés jelenleg sem teljes körű a Kúrián, a tanácsstruktúra szakáganként meglehetősen nagy változatosságot mutat.

Az Iasz. módosításának 2014. évi hatályba lépésétől megkezdődött a főtanácsadói rendszer kiépítése, amely rendszer 2016-ban kiteljesedett, így mára **20 főtanácsadói álláshely kialakítására került sor.**

A bírók munkáját segítő igazságügyi alkalmazottak optimális létszámának és összetételének kialakításával kapcsolatban, valamint a tudásmegosztás keretében **2014-től töretlenül működik a gyakornoki rendszer, évente 10-12 doktorandusz vesz részt a programban, akik közül már több főtanácsadó került kinevezésre.**

A tervezett célnak megfelelően a bírószobai titkári rendszer működése is változott, néhány indokolt esetet kivéve a tartós bírószobai titkári foglalkoztatás megszűnt a Kúrián.

A szervezeti hatékonyság növelése érdekében 2018-ban a bírók részvételével megtörtént az alaptevékenység ellátásához kapcsolódó szervezeti működéssel összefüggő tapasztalatok elemzése és ennek alapján a szükséges középtávú célok kijelölése.

3.1.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A tanácsstruktúrával összefüggésben vizsgálandó kérdés, hogy az új eljárási törvényeknek, valamint a jogegységi panasz eljárás bevezetésének milyen hatása lehet az optimális tanácsösszetételre.

A jelen stratégia alkotása során **a bírók körében végzett felmérés eredményeként megállapítható, hogy a bírói munkateher csökkentésének egyik legfontosabb eszköze lehet a főtanácsadói rendszer továbbfejlesztése.**

Mindemellett az alsóbb fokú bíróságokról a Kúriára történő bírói kirendelés esetén arra kell törekedni, hogy arra elsődlegesen törvényszéki vagy ítélőtáblai szintről kerüljön sor.

3.1.4 Középtávú célok

Kiemelt feladat az optimális tanácsstruktúra kialakítása a szakági sajátosságok figyelembevételével.

3.1.5 A megvalósítás lépései, monitoring

Az optimális tanácsstruktúra kialakítására a szakmai, az igazgatási és a pénzügyi feltételek biztosítása mellett kerülhet sor. Előbbi cél megvalósítása érdekében a szakmai vezetés az általa szükségesnek ítélt intézkedéseket folyamatosan jelzi az igazgatási vezetés felé, amely e jelzések figyelembevételével gondoskodik azok megtételéről.

3.2 Személyzeti kérdések

3.2.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A korábbi stratégia a Kúria személyzeti kérdéseire kapcsolódóan szintén megfogalmazott célokat, ezen belül a bírók jogállására (előmenetelük ösztönzése, a kiválasztási rendszer érdemalapú működtetése), illetve az igazságügyi alkalmazottak Kúrián betöltött szerepére vonatkozóan.

Az igazságügyi alkalmazottak helyzetével összefüggésben a 2013. évi stratégia egyik lényeges célja volt annak egyértelműsítése, hogy az egyes igazságügyi alkalmazotti munkakörökhez milyen feladatok tartoznak, különös tekintettel a bírósági ügyintéző munkakörben foglalkoztatottak feladatainak egységesítésére.

3.2.2 A jelenlegi helyzet

2013 óta jelentős előrelépés történt a bírók nyelvi és informatikai képzése terén. A bíróknak a Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Iroda munkatársai segítségével lehetőségük van nyelvtudási szintjük fejlesztésére. Az informatikai belső képzések során elsajátíthatók, illetve fejleszthetők a jogszabály-nyilvántartó programok kezelésére, a levelező rendszer, valamint az egyéb „kereső” rendszerek használatára vonatkozó ismeretek.

Az elmúlt évben megvalósult dolgozói elégedettségmérés alapján a bírók és az igazságügyi alkalmazottak helyzetét javító intézkedésként több elnöki utasítás került kiadásra (például lakásbérleti díj hozzájárulásról, nyugállományba vonuláshoz kapcsolódó elismerésekről).

Az igazságügyi alkalmazottak esetében is jelentősen bővült az elmúlt évek során a képzési lehetőség (például informatikai képzés, az ügyfélkapcsolati feladatokat ellátó igazságügyi alkalmazottak kommunikációs képzése, információbiztonsági képzés, szakterületekhez kötött képzések). A korábban tanácsjegyzői, jelenleg jogi ügyintézői munkakörben foglalkoztatott igazságügyi alkalmazottak bekapcsolódnak a Fővárosi Törvényszék képzési rendszerébe.

Az igazságügyi alkalmazottak helyzetére jelentős kihatással volt az Iasz. 2017. évi módosítása, melynek eredményeként a teljes illetményrendszerük átalakult, és évente sor kerül a teljesítményértékelésükre is.

3.2.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A Kúrián 2022-ig 19 bíró éri el a jelenleg irányadó felső bírói korhatárt, így szűk három éven belül a bírói kar közel negyede kicserélődik. Emellett az új eljárási törvények alkalmazásából, valamint a jogegységi panasz eljárás bevezetéséből és a jogegységi eljárásokra vonatkozó szabályok módosításából adódó bírói és igazságügyi alkalmazotti létszámigénynek a szakmai vezetés közreműködésével való felmérését is el kell végezni, majd az eredmények ismeretében a szükséges intézkedéseket meg kell tenni.

Az igazságügyi alkalmazottak körében a kompetencia alapú foglalkoztatás még nem teljes körű. Ennek egyik oka, hogy az új képesítési rendelet alapján, az Iasz. módosítás hiányában nem volt lehetőség a kinevezési okirat részét képező munkakör és illetmény egyoldalú munkáltatói módosítására, aminek következtében a bírósági ügyintézők továbbra is eltérő feladatokat látnak el a konkrét munkavégzési helyüktől függően. Ezen a területen az említett körülmények miatt, egyoldalú munkáltatói intézkedéssel történő változtatásra továbbra sincs lehetőség.

3.2.4 Középtávú célok

A bírók helyzetével kapcsolatban kiemelt jelentősége van a kiszámítható pályázati rendszer kialakításának, különös tekintettel a bírói állaspályázatok elbírálásának részletes szabályairól szóló 7/2011. (III. 4.) KIM rendelet 2017-ben történt jelentős módosítására.

Továbbra is cél, hogy a megfelelő létszámú és a szükséges kompetenciával rendelkező igazságügyi alkalmazottak, valamint a kirendelt, illetve beosztott bírók tevékenységével a kúriai bírók feladatkatasztere átstrukturálódjon.

Az igazságügyi alkalmazottak teljesítményértékelésének szempontjairól az OBH elnöke szabályzatban rendelkezett, ugyanakkor fontos lenne a Kúria szintjén is az ehhez kapcsolódó egységes elismerési rendszer kialakítása. **A szervezeti és személyzeti feladatok között továbbra is az egyik legfontosabb a bírók munkaterhének csökkenését eredményező intézkedések meghozatala.**

Megfontolandó annak a gyakorlatnak az ismételt bevezetése, hogy a legkiválóbb munkát végző bírósági fogalmazók joggyakorlati idejük egy részét a Kúrián töltsék el, illetve felmerülhet a fogalmazói versenyvizsgán kiemelkedően teljesítő olyan pályázók megkeresése, akiknek a szervezeten belüli foglalkoztatására nem került sor.

A szervezet középtávú céljaként meghatározott optimális tanácsstruktúra kialakítása mellett elengedhetetlen az optimális tanácsösszetétel biztosítása is, amelynek a megvalósításához személyzeti intézkedések végrehajtására van szükség.

3.2.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A fenti célok megvalósítása javarészt nem a Kúriától függ, azonban megfelelő érdekérvényesítő tevékenységet kell kifejteni ahhoz, hogy a jogalkotási folyamatban megjelenjenek a Kúria sajátos szempontjai és érdekei.

A bírói pályázatok elbírálásának szempontrendszerét megállapító jogszabályok olyan irányú módosítására van szükség, amely figyelembe veszi azt, hogy a kúriai bírók kiválasztásánál speciális szempontoknak kell érvényesülniük.

A főtanácsadók foglalkoztatási feltételeinek átalakítása érdekében kezdeményezni kell az Iasz. módosítását akként, hogy az a főtanácsadók bíróságon kívüli munkavégzését lehetővé tegye, valamint el kell érni a Kúrián végzett tevékenységük szakmai, tudományos körökben, műhelyekben történő elismerésének érzékelhető növelését. Az előbbieken túl célszerű hangsúlyt fektetni a szervezeten, az intézményen belüli egyéni karrierutak kialakítására, a gyakornoki foglalkoztatás bővítésére, ezzel is szélesítve a kiválasztási lehetőségek körét.

Az előző lépésekkel párhuzamosan **szükséges a főtanácsadók pályáztatási rendszerének továbbfejlesztése.** E fejlesztési területen egyrészt számba kell venni és újra kell strukturálni a pályázattal megcélzandó területek körét, másrészt – már a pályázati kiírásban is megjelenítve – pontosítani szükséges a pályázókkal kapcsolatos szervezeti elvárásokat szakmai és egyéb (például igazgatási) vonatkozásban egyaránt.

A szakmai vezetés által javasolt optimális tanácsstruktúra kizárólag az optimális tanácsösszetétel kialakításával együtt érhető el, amely megvalósításának alapvető feltétele a szükséges bírói és igazságügyi alkalmazotti álláshelyek, valamint az azokhoz kapcsolódó pénzügyi fedezet megléte. Előbbi cél megvalósítása érdekében, az igazgatás körébe tartozó személyzeti feladatok végrehajtására a szakmai vezetéssel és az OBH-val való folyamatos egyeztetés mellett kerülhet sor.

3.3 A Kúria infrastruktúrája

3.3.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A Kúria mindenkor épületének mind külső, mind belső kialakításában oly módon kell tükröznie az intézmény több százéves múltját, a bírói hatalmi ágban betöltött vezető szerepét, hogy korunk műszaki, technikai lehetőségeit felhasználva az megfelelően a XXI. századi elvárásoknak.

3.3.2 A jelenlegi helyzet

A Kúria jelenleg és várhatóan még néhány évig a Budapest, V. kerület, **Markó utca 16. szám alatti épületben működik** a Legfőbb Ügyészséggel és – jelen stratégia elkészítése időpontjához képest - még néhány hónapig a Fővárosi Ítéltáblával együtt. Az épület Kúria által használt helyiségei meglehetősen szűkösen képesek csak biztosítani a működés feltételeit, számos irodára a zsúfoltság jellemző, az iratok és eszközök raktározása, tárolása az évek múlásával egyre nehezebben kivitelezhető.

A 2019. évi CXXVII. törvény hatályba lépésével a Kúria 2020 áprilisától új feladatkörökkel kiegészülve működik. A kötelezettségek bővülésével járó jelentős létszámnövekedés és az ügyfélforgalom várható emelkedése további irodahelyiségek és közönségforgalmi területek kialakítását teszi szükségessé, ami a jelenleg rendelkezésre álló épületrészekben nem oldható meg.

A Kúria korábbi, és a jövőben várhatóan **ismét birtokba vehető** Budapest, V. kerület, **Kossuth téri épületének (Igazságügyi Palota)** rekonstrukciójáról ugyan kormányhatározat született, de az ingatlan **használati jogát érintő jogvita véglegesen még nem zárult le.**

3.3.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A Markó utcai épület állagából, egyes műszaki eszközeinek korszerűtlenségéből adódóan az üzemeltetés nehezen képes megfelelni a mai kor elvárásainak, az elavult energetikai rendszerek esetenként magas működési kockázatot eredményeznek.

Kihívást jelent a létszámbővítéssel újonnan belépő munkatársak elhelyezése, az új feladatkörhöz kapcsolódó közönségforgalmi területek kialakítása és az ehhez szükséges infrastrukturális feltételek biztosítása.

A Kossuth téri Igazságügyi Palota felújítását a gazdaságossági követelményekre való tekintettel hosszútávra szükséges tervezni. **A beruházás előkészítését, lebonyolítását a Kúriától független szervezet végzi,** ezért kihívást jelent a Kúria működéséből eredő szükségletek, valamint a Kúria érdekeinek érvényesítése a beruházás megvalósítása során. A Kúria ítélkezési tevékenységéből adódó speciális igényekkel kapcsolatban nehézséget okoz a több, mint 120 éves épület építéskori működési rendjéből, majd a későbbi múzeumi mivoltából fakadó térstruktúra eltérése a mai igényektől (például az információtechnológia és a gépjárműforgalom térnyerése miatt). A beruházói feladatokat tovább nehezíti, hogy a már megkezdett tervezési munkákkal párhuzamosan megy végbe a Kúria jelentős létszámnövekedéssel is járó szervezeti átalakulása. Ez a tervezési alapkoncepció megváltoztatásának szükségességét is maga után vonhatja, amennyiben a Kossuth téri épületben a Kúria valamennyi szervezeti egysége nem fér el.

3.3.4 Középtávú célok

Az épület vonatkozásában elengedhetetlen az életvédelmet, illetve a személyi és információs biztonságot szavatoló fejlesztések megvalósítása, valamint az akadálymentes közlekedést biztosító berendezések korszerűsítése és bővítése (például tűzjelző rendszer, erősáramú elosztószekrények korszerűsítése, épület zónákra osztása). Emellett prioritást élvez még az épület és a munkaeszközök energiahatékony üzemeltetésének növelése, az energiahatékonsági tervben foglaltak megvalósítása (ablakcserék, a fűtési és világítási rendszer korszerűsítése, a hőfokszabályozás megoldása), valamint **a munkavállaló-barát környezet fenntartása és javítása** többek között az irodák és a tárgyalótermek klimatizálása, az erősen elhasznált bútorok cseréje, a parkolóhelyek számának növelése, az irodai zsúfoltság megszüntetése útján. Cél, hogy a várható létszámnövekedés a területhasználati behatároltság következményeként a munkatársak elhelyezésének körülményeit a lehető legkevésbé befolyásolja hátrányosan.

A Kossuth téri épületben a munkavégzés támogatását a megvalósítás időpontjában legkorszerűbb információtechnológiai rendszerek kiépítésével és a várható további fejlesztések lehetőségének biztosításával szükséges megvalósítani az adat- és információbiztonsági követelmények megtartása mellett. Már **a tervezés fázisában figyelemmel kell lenni az energiahatékony és környezetkímélő megoldások alkalmazására** az épület infrastrukturális ellátásával kapcsolatban.

A Kúria mindenkori épületének és munkaeszközeinek energiahatékony és környezetkímélő üzemeltetése érdekében további **célkitűzés a tudatosan energiatakarékos működés irányába ható munkavállalói szemlélet kialakítása**. A fenntartható környezet érdekében fontos törekvés **a papír alapú levelezés, ügyintézés informatikai rendszerek használatával történő minél nagyobb fokú kiváltása**.

3.3.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A kibővített feladatköröknek megfelelő irodai elhelyezés és az ehhez kapcsolódó közönségforgalmi terek létesítése nem oldható meg a Kúria jelenlegi területi határain belül. A Kúria által használt területek növelése szükséges. Az elhelyezési igények biztosításának érdekében fel kell mérni a megoldási lehetőségeket – így a Fővárosi Ítéltáblának a Markó utcai épületből történő kiköltözése során felszabaduló egyes irodák Kúria általi használatba vételének lehetőségét is –, valamint ki kell dolgozni az új irodahelyiségek, munkaállomások kialakításának operatív lépéseit.

A Markó utcai épület beruházási és felújítási munkálataihoz elengedhetetlen és előre jelzett, a költségvetési tervezésbe beépített **pénzügyi források biztosítása érdekében hatékony igényérvényesítésre lesz szükség**, a pályázati lehetőségek eredményes kihasználása mellett. A tervezett fejlesztések előrehaladása a beruházási és felújítási terv évenkénti aktualizálásával követhető nyomon.

A Kossuth téri Igazságügyi Palotába történő költözést illetően a beruházói oldalon a projekt megvalósításában jelenleg olyan, még döntést igénylő tényezők vannak, amelyek miatt a stratégiai célok megvalósítását szolgáló konkrét lépések nehezen körvonalazhatók. A Kúria feladatköreinek bővítéséből eredően a jövőbeni területhasználati igények jelen pillanatban véglegesen nem határozhatók meg, ezért elengedhetetlen a projekt lebonyolítását végző szervezettel történő folyamatos kapcsolattartás, együttműködés.

3.4 Informatikai fejlesztések a Kúrián

3.4.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljaihoz

A Kúria Alaptörvényben és Bszi.-ben rögzített legfontosabb feladatainak ellátása ma már **elképzeltetetlen informatikai eszközök és alkalmazások igénybevétele nélkül, ezek használata azonban kockázatokat hordoz magában az üzem- és adatbiztonság terén**.

3.4.2 A jelenlegi helyzet

Az ítélkezési és jogegységi tevékenység támogatásához az alapvető informatikai eszközök rendelkezésre állnak, ám **ezek a technika rohamos fejlődésére tekintettel folyamatosan fejlesztésre szorulnak**. A fenti tevékenységek hatékony ellátása nagyfokú rugalmasságot és mobilitást igényel a bíróktól, ezért **a hordozható informatikai eszközök (digitális diktafon, tablet, laptop, okostelefon) és a távoli asztali kapcsolat használata évről évre növekszik**.

A Kúria határozatainak adatbázisába 1991-től kezdődően kerülnek betöltésre a Legfelsőbb Bíróság, majd a Kúria, az Ítéltáblák határozatai és az utóbbi években a Fővárosi Törvényszék közigazgatási határozatai. 1998-tól **minden határozathoz egy kivonat feltöltése is megtörténik**, amely egy rövid összefoglalót, a döntés alapjául szolgáló jogszabályhelyeket és az uniós jogi kapcsolatot tartalmazza. A bírók a rövid összefoglalónak

köszönhetően az adatbázisból különböző keresési szempontok alapján (ügyszak, év, jogszabályhely, szöveg stb.) **gyorsan vissza tudják keresni a határozatokat**. A Kúria határozatainak saját adatbázisa mellett bárki számára elérhető a BHGY is, amiből visszakereshető az összes bíróság határozata.

A Kúrián az informatikai fejlődés biztosította lehetőségekkel élve **az OBH támogatásával a bírók harmadánál bevezetésre került a beszéd felismerő rendszer, ami a diktálással egyidejűleg szerkeszthető dokumentumot állít elő**. A rendszer alkalmazása kezdetben nagy erőfeszítést igényel a bíróktól, viszont a leíró munkatársak felszabaduló munkaerő-kapacitása más érdemi munkára fordítható.

Az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény (a továbbiakban: Ibtv.) alapján a Kúria **a jogszabályban előírt informatikai biztonsági szint elérése** érdekében a biztonsági problémák megelőzésére, észlelésére, reagálására és kezelésére való felkészültségét folyamatosan fejleszti.

3.4.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A bírók mellett az igazságügyi alkalmazottak körében is egyre növekszik az otthon dolgozás igénye, továbbá a Közigazgatási Kollégium létszámbővítése is jelentős növekedést eredményez a felhasználószámban. Az otthon dolgozást támogató, távoli asztalt kiszolgáló szerverek elavultak, az egyre több felhasználó miatt a szerver oldali erőforráskapacitás kevés.

A Kúria határozatok adatbázisának bevezetése óta a keresőprogram kizárólag a folyamatos üzemeltetéshez szükséges mértékig lett módosítva, jelentősebb funkcionális fejlesztés nem történt. **A rendszer műszakilag elavult**, az adatbázisba a Fővárosi Törvényszék közigazgatási határozatainak kivételével az alsóbb szintű bíróságok határozatai nem kerülnek betöltésre.

Egy döntés meghozatalához sokszor már nem elég a korábbi, hasonló tárgyú ügyek áttekintése, hanem sokkal alaposabb előkészítő - kutató munkára van szükség. Ez jelenleg manuálisan történik, ami nagyon időigényes és jelentősen megnöveli a munkaterhet.

A Kúriának az igazságszolgáltatási tevékenység keretében biztosítania kell a bíróságok jogalkalmazásának egységét, amelynek informatikai alkalmazásokkal történő támogatása jelenleg nem kielégítő. A joggyakorlat-elemzések során a vizsgált tárgykörök a korábbi évek tapasztalatai alapján kerülnek kiválasztásra, továbbá a joggyakorlat-elemző csoportok számára a vizsgált területről kellő mennyiségű információ összegyűjtése tetemes időráfordítást igényel. Nem várható a közeljövőben olyan központi informatikai fejlesztés, ami ezt az egységesítő feladatot megfelelően támogatni tudná.

Egyre több informatikai alkalmazás valósul meg OBH központi fejlesztés és üzemeltetés formájában, amelyek a Kúria adatállományát is tárolják, kezelik és feldolgozzák. **A központosítások miatt a Kúria egyre jobban függ a központi informatikai rendszerektől**. Az üzemeltetésen felül az informatikai eszközök nagy részének beszerzését és az informatikai rendszerek fejlesztését is központilag az OBH végzi. Ezeknél a beszerzéseknél és fejlesztéseknél sokszor csak a funkcionális és működési szempontok kerülnek meghatározásra, ezért kihívást jelent a minél magasabb fokú, az Ibtv. előírásainak megfelelő informatikai biztonsági szint kialakítása.

3.4.4 Középtávú célok

A Kúrián továbbra is kiemelt cél az ítélkezési és a jogegységi tevékenységet támogató informatikai háttér folyamatos fejlesztése, ezen belül is **fontos célkitűzés az otthon dolgozást kiszolgáló szerverek korszerűsítése, minél több informatikai alkalmazás és szolgáltatás távolról történő elérésének biztosítása**, valamint a távoli munkavégzést támogató alkalmazások használatához szükséges ismeretek bővítése.

A Kúria határozatok adatbázisába feltöltött kivonatok olyan adatokat tartalmaznak, amelyek más adatbázisban nem találhatók meg és az ítélkezési feladat ellátásához elengedhetetlenek. Erre tekintettel indokolt a BHGY-val párhuzamosan a Kúria határozatok adatbázisának további üzemeltetése. **Rövid távon elengedhetetlen a kereső alkalmazás megújítása az adatvédelmi előírások figyelembevételével.** Hosszabb távon célszerűnek mutatkozik az alkalmazás tanácsadói funkciókkal történő továbbfejlesztése az adatvagyron kibővítésével és a jelen kor technológiai vívmányainak felhasználásával (például adatbányászat, neurális háló, mesterséges intelligencia). Az új adatok bevonásával és technológiák bevezetésével lehetővé válhat a joggyakorlat és a teljes joganyag valós időben történő áttekintése, döntési alternatívák készítése, elemzések, előrejelzések létrehozása, összefüggések automatikus keresése.

Az informatikai beszerzés keretében középtávú cél a beszédfelismerő rendszer alkalmazásának kiterjesztése minden bíróra (a kirendelt bírókra is), és szükség esetén az igazságügyi alkalmazottakra.

A minél magasabb szintű adatbiztonság eléréséhez a helyben üzemeltetett eszközökön és rendszereken szükséges az Ibtv.-ben előírt fizikai, logikai és adminisztratív védelmi intézkedések fogantatása. Kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a védelmi intézkedések a kezelt személyes adatok vonatkozásában megfeleljenek a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i 2016/679/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben (a továbbiakban: GDPR), illetve az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvényben (a továbbiakban: Infotv.) rögzített, informatikai szempontból releváns adatkezelési alapelveknek, valamint elősegítsék az érintettek alapvető jogainak érvényesülését.

Továbbra is fontos cél az informatikai támogatás biztosítása a Kúria igazgatási folyamatainak modellezéséhez és menedzseléséhez, amely nagy segítséget nyújthat az újonnan belépő munkavállalók munkába állásához a könnyebb megértés és jobb áttekinthetőség révén, valamint az érintetteknek az adott folyamat könnyen átlátható szemléltetéséhez.

3.4.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A távoli asztal alkalmazást kiszolgáló szerverek cseréjével, továbbá szerver oldali licenck beszerzésével lehet az egyre növekvő otthon dolgozó felhasználói létszámot megfelelően kiszolgálni. A videokonferenciák szervezéséhez szükséges ismeretek bővítésével a tanácsulések, munkacsoport ülések, a munkavégzés helyétől függetlenül lebonyolíthatóvá válhatnak, szükség esetén akár külső személyek bevonásával.

A Kúria határozatok **adatbázis megújításához vagy továbbfejlesztéséhez elengedhetetlen egy átfogó tervezés**, amelynek során a bírók, az Informatikai Osztály munkatársai és az új

technológiák kiépítésében jártas partnerek vagy külsős szakemberek közös munkája szükséges. A tervezés első lépése a **szakmai igények és problémák meghatározása**, majd a külsős szakértők segítségével az **egyres technológiák által nyújtott lehetőségek és korlátok feltárása**. Végül fel kell kutatni az egyes funkciók megvalósításához szükséges adatok körét és helyét, meg kell vizsgálni az üzemeltetéshez szükséges technikai feltételeket és a meglévő folyamatokba való integrálhatóságot.

Amennyiben a tervezési fázisban kiderül, hogy nincs realitása a továbbfejlesztésnek, akkor a Kúria határozatok adatbázisát a meglévő funkcionalitással mindenképpen meg kell újítani az adatvédelmi követelményeknek való megfelelés érdekében. Az adatbázis továbbfejlesztése esetén a tervezési fázisban meghatározott követelmények alapján először egy prototípust kell készíteni, amin **le lehet tesztelni, hogy az új funkciók az elvárt eredményt produkálják-e és szakmai szempontból megfelelnek-e**. Sikeres tesztek után lehet a Kúria határozatok adatbázisát az új alkalmazással kiváltani.

A beszédfelismerő rendszerek alkalmazása a bíróktól azt igényli, hogy a megszokott, egyedi diktálási stílusukon változtassanak. Mivel a kezdeti, tanulási időszakban a beszédfelismerés nem elég hatékony, ezért a hibák javításához leírói támogatás szükséges. **A betanuláshoz rendszeres, személyre szabott oktatásokat, konzultációkat célszerű szervezni**. A könnyebb használat érdekében a szakmai szintű fejlesztési, javítási igények jelzése elengedhetetlen a fejlesztők felé.

Az informatikai biztonság negyedik szintjének eléréséhez olyan lépések szükségesek, mint a biztonsági kontrollfolyamatok tesztelésének bevezetése, az információbiztonsági költség- és haszonelemzési módszertan kidolgozása, a hordozható adattárolók védelmének növelése, a hordozható informatikai eszközök menedzsmentjének és az adathordozók helyreállíthatatlan törlési mechanizmusának bevezetése.

A Kúria igazgatási folyamatainak modellezését segítő informatikai háttér megteremtéséhez a folyamat alapú szemléletmód elterjedése és az egyes folyamatok modellezése szükséges olyan részletességgel, hogy azok minden munkavállaló számára érthetőek és áttekinthetőek legyenek. A kész ábrákat az érintett szabályzatok mellékleteként mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni.

3.5 A Kúria jogi szakkönyvtára

3.5.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A Kúria Tóry Gusztáv Jogi Szakkönyvtára (a továbbiakban: Jogi Szakkönyvtár) széleskörű könyvtári-információs szolgáltatásokat nyújtva kívánja biztosítani a már **meglévő és folyamatosan keletkező tudáshoz való hozzáférést**, a tudásvagyon láthatóvá tételét, amellyel aktívan hozzájárul a kúriai szakmai munka magas színvonalú ellátásához.

3.5.2 A jelenlegi helyzet

A Jogi Szakkönyvtár nyilvános szolgáltatásokat is nyújtó jogtudományi szakkönyvtár, amelynek alapvető feladatán – **a kúriai ítélkező munka támogatásán** – túl további feladata az igazságszolgáltatás területén tevékenykedők (például bírók, ügyészek, közjegyzők), illetve az egyetemek állam- és jogtudományi karán oktatók és a jogtudomány területén kutatók

tevékenységének segítése. A Jogi Szakkönyvtár **az Országos Bírósági Könyvtári Rendszer módszertani központjaként** is működik, és szorosan együttműködik más bírósági és jogtudományi könyvtárakkal a minél színvonalasabb könyvtári szolgáltatások nyújtása érdekében.

3.5.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A dinamikusan fejlődő digitális világban a következő évtizedben **a könyvtárhasználati szokások jelentős változása várható**, a digitális szolgáltatások térnyerésével a hagyományos könyvkölcsönzés és olvasás iránti igény csökkenése prognosztizálható.

3.5.4 Középtávú célok

A Jogi Szakkönyvtár **a jogi szakkönyvtári intézményrendszer vezető kulcsszereplőjévé** szeretne **válni**, megtartva az eddig elért eredményeket, a Minősített Könyvtár címre pályázva. A szabványokon alapuló **digitális gyűjtemények építésével és működtetésével** kiemelt szerepet kíván játszani az igazságszolgáltatás tudományos, ítélkezési tevékenységhez kapcsolódó információs eredményeinek hosszú távú megőrzésében, hazai és nemzetközi terjesztésében. A **digitális készségek és szolgáltatások fejlesztésével** arra törekszik, hogy a tudásalapú igazságszolgáltatás legfőbb támogatójává, a nyomtatott és digitális jogi tudományos élet értékeinek fő őrzőjévé váljon.

3.5.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A bírók szolgálati helyen kívüli munkavégzésének támogatása céljából a Jogi Szakkönyvtár **az elektronikus dokumentumok kölcsönzésének bevezetését** tervezi saját üzemeltetésű informatikai rendszer útján, vagy a Corvina Országos Bírósági Integrált Könyvtári Rendszer további moduljainak használatával. További lépés a muzeális dokumentumok restaurálása és az állományvédelem megvalósítása speciális könyvszkennerek segítségével, illetve új könyvtári tér kialakításával.

4. A KÚRIA KÜLSŐ KAPCSOLATAI

A Kúria szakszerű és hatékony feladatellátásának eredményeit oly módon kell megjeleníteni, hogy azok a hazai közönség, a nyilvánosság, a többi jogász hivatásrend és a jogalkotás, illetve a nemzetközi fórumok számára egyaránt érzékelhetővé váljanak.

4.1 A Kúria kifelé irányuló kommunikációja (PR)

4.1.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljaihoz

A 2013. évi stratégiának a bíróság köz- és nemzetközi kapcsolatairól szóló fejezetében rögzített célkitűzés a jelen stratégia megalkotásakor is irányadó a következők szerint: „A Kúria teljesítményét nehéz számszerű adatokkal mérni. Ezért rendkívül fontos, hogy a bíróságon folyó munkát és eredményeket kifelé érthető és világos módon kommunikálja az intézmény. A Kúria külső megítélése, »bizalmi indexe« nem csupán a valós teljesítménytől függ, hanem annak megértésétől, elfogadásától”.

4.1.2 *A jelenlegi helyzet*

A Kúria külső kommunikációja jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt hat évben. Az intézmény, és azon belül a Sajtótitkárság, nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a Kúria legfontosabb feladatai, a jogegység megteremtése és az ítélkezési gyakorlat színvonalának emelése érdekében elvégzett tevékenység az intézmény közjogi státuszához méltó **színvonalon jelenjen meg a sajtóban** és a nyilvánosság előtt.

A Kúria **kiegyensúlyozott és szakmai alapokon nyugvó tájékoztatást folytatott**, igyekezett a rendelkezésre álló eszközökkel elérni, hogy a legfőbb bírói fórum megítélése ne az ügyek kimenetelétől, a döntések hatásától vagy éppen a közhangulattól függő legyen. A Kúria következetesen **törekedett a közérthető és világos tájékoztatásra**, illetve a bírói gyakorlatban bekövetkezett, szakmailag indokolt változtatások közérthető, nyilvános magyarázatára.

Az utóbbi hat évben sikerült azt is elérni, hogy a **Kúria média arculata letisztult**, így az egységes megjelenés biztosított. A Kúria szóvivői és a Sajtótitkárság munkatársai rendszeresen részt vesznek az OBH által szervezett szóvivőképzéseken, szakmai konzultációkon. Az együttműködés az OBH Kommunikációs és Kapcsolattartási Főosztályával és az alsóbb fokú bíróságok kommunikációban résztvevő munkatársaival jónak mondható.

A Sajtótitkárság napi rendszerességgel áttekinti a nyomtatott és az elektronikus sajtót, a szemlézés fejlesztése befejeződött, annak megosztása elektronikus úton történik.

4.1.3 *Felmerült problémák, várható kihívások*

A Kúriának kiemelt felelőssége van abban, hogy az ítélkezési és jogegységesítő tevékenységét megfelelő módon kommunikálja, és ezzel **erősítse a bírósági rendszer iránti bizalmat**.

A Kúria társadalom felé irányuló kommunikációjának egyik legfontosabb közvetítő közege a sajtó. A média és az újságírás változásainak figyelemmel kísérése kiemelt feladat. A kommunikáció eredményességét ugyanakkor nem csak a sajtóban megjelent beszámolókon, publicisztikákon, az információk nyomon követésével érdemes lemérni, hanem a társadalom igazságszolgáltatással kapcsolatban megfogalmazott véleményén keresztül is. Ennélfogva szükségessé válhat a jövőben **olyan kutatás elvégzése** vagy tanulmányozása, **amely hiteles képet nyújt a Kúria szakmai munkájának társadalmi megítéléséről**.

4.1.4 *Középtávú célok*

A külső kommunikációval kapcsolatban változatlan stratégiai cél a **társadalmi elfogadottság továbbépítése**.

Bár sikerült az elmúlt években lépéseket tenni a belső kommunikáció javítása érdekében, a külső kommunikáció hatékonysága, gyorsasága, az egyes témák kommunikációjának előkészítése szempontjából elengedhetetlen, hogy a **„horizontális” belső kommunikáció rendezett és rendszeres legyen**, az elektronikus úton történő információcsere erősödjön. A kúriai szervezet nagysága, sokrétősége, feladataiban rejlő sokszínűsége megfelelő keretek között működő, rendszeres információáramlást igényel a Sajtótitkárság és a többi szervezeti egység között.

További fejlesztésre szorul a bírói tanácsok és a Sajtótitkárság közötti kommunikáció annak érdekében, hogy a Sajtótitkárság kellő időben megfelelő tájékoztatásban részesüljön egy-egy

jelentősebb ügy lényegéről. A nyilvánosság különböző formákban és módokon való tájékoztatása, a fontosabb ügyek sajtó előkészítése, vagy a szervezetrendszerben bekövetkező változások kommunikációja fejlesztendő terület.

Az OBH Kommunikációs és Kapcsolattartási Főosztályával és az alsóbb fokú bíróságok kommunikációban résztvevő bíróival fenntartott kapcsolat további javítására mutatkozik igény.

A tájékoztatási kötelezettség teljesítésén és az újságírói megkeresések megfelelő kezelésén túl, érdemes lépéseket tenni a közvélemény, a sajtó Kúria által történő tematizálása felé. Ezen kívül – bár példák mutatják, hogy ez eddig is működött – fejleszteni kell a nagyobb kihívást jelentő, a Kúria intézményét, az igazságszolgáltatás egészét negatívan érintő kommunikációs helyzetekre való felkészülést, és e helyzetek kezelését.

A (külső) kommunikáció függ az informatikai megújulástól is. A 2018-as évben a Kúria honlapja – mint a külső kommunikáció egyik legfontosabb megjelenési formája – újabb fejlesztésen esett át. **A honlap további rendszeres áttekintésére, fejlesztésére a jövőben is igény mutatkozik.**

A 2013. évi stratégiában kitűzött, a sajtótitkári és szóvivői képzésekre vonatkozó célkitűzések lényegében megvalósultak. A Kúria kommunikációjában az említett személyeken kívül a Kúria vezetői és bírói is részt vesznek, ezért hasznos lehet a **bírók kommunikációs képzése** is.

Mivel a médiafogyasztási szokások is nagyban megváltoztak – megnőtt az online kommunikáció és a multimediális tartalmak szerepe –, az írásos közleményeken túl a szóbeli, élő és képi tartalmak közlését erősíteni érdemes. Hasznos lehet újabb tematikus oktató kisfilmek készítése, videós tartalmak megjelenítése.

A magyarországi igazságügyi rendszer átalakítása a 2011. évi reformmal és az utóbbi években és hónapokban megalkotott szervezeti változásokat eredményező alaptörvényi és törvényi módosítások alapján vélhetően nem tekinthető lezártnak. A változások, valamint a változtatások másik két hatalmi ág általi kommunikálása **a Kúria részéről is stratégiai kommunikációt tesz szükségessé.**

4.1.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A megvalósítás első lépéseként a Kúria szabályzatait, elnöki utasításait is érdemes áttekinteni arra vonatkozóan, hogy a belső és külső kommunikáció szabályozására vonatkozó rendelkezések megújítása szükséges-e.

Indokolt továbbá a szervezetben a kommunikáció javítása érdekében átgondolni a személyügyi helyzetet (szóvivők és helyettes-szóvivők megbízása), a képzések rendszerét (kommunikációs és média képzések), valamint a technikai eszközök megújításának lehetőségeit.

A fenti célok szervezési és igazgatási eszközökkel érhetők el. A külső kommunikáció fontosságára való tekintettel vezetői szinten egy **átfogó kommunikációs stratégia készíthető** a közeljövőben, amely a fenti célok és az ezekből következő részcélok megvalósításának lépéseit és a hozzájuk rendelhető erőforrásokat tartalmazza. A kommunikációs stratégiának tartalmaznia kell a változáskommunikációra vonatkozó irányokat, a többlépcsős kezelést igénylő helyzetek megoldásának intézkedési tervét is.

4.2 A Kúria nemzetközi kapcsolatai

4.2.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A Kúria nemzetközi kapcsolatai az intézmény alaptevékenységének a támogatásához járulnak hozzá. A nemzetközi kapcsolatokra vonatkozóan két konkrétan meghatározható stratégiai cél jelölhető meg.

Az egyik a részvétel a nemzeti legfelsőbb bírósági fórumok és a nemzetközi bírói fórumok közötti nemzetközi együttműködésben, meghatározó tényezővé válás ezek koordinálásában. A másik a magasabb színvonalú és elmélyültebb, az ítélkezési gyakorlat és az intézményi megoldások megismerésére is kiterjedő kapcsolatok kialakítása a szomszédos országok legfelsőbb bíróságaival.

4.2.2 A jelenlegi helyzet

Az alaptevékenységhez kapcsolódó célok tekintetében a Kúria figyelemmel kíséri más országok legfelsőbb bíróságainak, illetve a két európai bírósági fórumnak (EJEB, EuB) a tevékenységét. Ezen túlmenően részt vesz számos nemzetközi bírói, illetve bírósági szervezet munkájában, azok rendezvényeire rendszeresen bírókat küld, a nemzetközi szervezetek által cserebíróknak szervezett programok keretében külföldi bírókat fogad konzultációra, tapasztalatcserére.

A Kúria megkeresésre rendszeresen tájékoztatja nemzetközi partnereit a magyar ítélkezési gyakorlatról, illetve maga is körkérdést intéz a partnerbíróságokhoz annak érdekében, hogy más jogrendszerek releváns gyakorlatát megismerje. **A külföldi partnerekkel folytatott kapcsolattartás elősegítése érdekében a Kúria angol nyelven rendszeres tájékoztatást nyújt honlapján szervezetéről, ítélkezési gyakorlatáról, tevékenységéről.**

A Kúria munkatársai rendszeresen részt vesznek nemzetközi bírósági szakmai rendezvényeken, tanulmányutakon. A kúriai bírók olyan nemzetközi konferenciákon vállalnak aktív részvételt, amelyek lehetővé teszik számukra azt, hogy megismerjék más országok, illetve a két európai nemzetközi bíróság ítélkezési gyakorlatát és intézményi megoldásait.

A Kúria azonban nemcsak meghívott munkatársain keresztül vesz részt a nemzetközi együttműködésben, hanem aktív részese a nemzetközi rendezvények alakításának, meghatározó tényezője a nemzetközi találkozók szervezésének, hiszen több kiemelkedő jelentőségű nemzetközi konferenciát szervez.

A nemzetközi kapcsolatok bővítése keretében a Kúria találkozók, szemináriumok szervezésével elmélyíti kapcsolatait többek között a német legfelsőbb bíróságokkal, az olasz, a francia, az orosz, a montenegrói, a lett, a litván legfelsőbb bírósággal, valamint új kapcsolatokat alakított ki más kontinensek legfelsőbb bírósági fórumaival, így a vietnami, a koreai, a kínai, a chilei, a perui legfelsőbb bírósággal, valamint az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságával, továbbá Kanada és Ausztrália felsőbb bíróságaival. A Kúria emellett valamennyi szomszédos ország legfelsőbb bíróságával szoros nemzetközi szakmai kapcsolatot ápol.

2016-ban a Kúria csatlakozott a Felsőbb Bíróságok Hálózatához, amelyet az EJEB hozott létre annak érdekében, hogy az Európa Tanács tagállamainak legfelsőbb bíróságaitól és alkotmánybíróságaitól gyors és pontos információt kaphasson az európai kontinensen felmerülő

egyes emberi jogi helyzetekre a nemzeti jogok, ítélkezési gyakorlat által adott válaszokról. 2017-ben a Kúria ugyancsak csatlakozott az EU Igazságügyi Hálózatához, amelynek keretében az EuB bővebb tájékoztatást nyújt a hálózathoz csatlakozó bíróságok részére az európai jogalkalmazás egyes kérdéseiről.

4.2.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Az európai jog alkalmazásának egyre nagyobb térnyerése az EU tagállamai legfelsőbb bíróságainak ítélkezési gyakorlatában megerősíti azt az igényt, hogy a Kúria is egyre inkább részese legyen a szorosabb nemzetközi együttműködésnek. Más országok ítélkezési gyakorlatának megismerése, a magyar ítélkezési gyakorlat megismertetése más nemzeti, illetve nemzetközi bíróságokkal mindinkább részévé válik a különböző országok bíróságai közötti kölcsönös bizalom kiépítésének és megerősítésének. Nem figyelmen kívül hagyva azt az alapvetést, hogy a Kúria nemzetközi kapcsolatai csak a Kúria alaptevékenységének ellátását segítő, annak magas szakmai színvonalát támogató körülményként határozhatók meg, a növekvő igényekre tekintettel továbbra is szükséges a Kúria nemzetközi kapcsolatainak továbbfejlesztése, elmélyítése.

4.2.4 Középtávú célok

A Kúriának aktívan részt kell vennie a Felsőbb Bíróságok Hálózata, valamint az EU Igazságügyi Hálózata keretében folyó információcserében. A szakmai együttműködési kapcsolatokat erősíteni kell az EU tagállamai legfelsőbb bíróságaival az ítélkezési gyakorlatra és az intézményi tapasztalatokra vonatkozóan.

Folytatni szükséges a Közép- és Kelet-Európai Főbírók konferenciáin, valamint az EU Legfelsőbb Bíróságai Elnökei Hálózatának éves kollokviumain és az Európai Jogi Intézet rendezvényein való aktív részvételt.

A V4 országok legfelsőbb bíróságaival fennálló együttműködést el kell mélyíteni, fel kell tárni a további lehetőségeket.

Folytatni és továbbfejleszteni szükséges a külföldi legfelsőbb bíróságokkal megkötött megállapodások alapján fennálló együttműködést.

A fenti együttműködések révén megszerzett szakmai tapasztalatok belső kommunikációját legalább a jelenlegi szinten kell tartani.

4.2.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A nemzetközi kapcsolattartás szervezése a Kúria Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Irodájának a feladata. A további kapcsolatok kiépítésében és a meglévők elmélyítésében kiemelt szerepet játszik a Kúria vezetőinek és bíróinak személyes erőfeszítése is. A külföldön megszerzett tapasztalatok átadására a létező szakmai és igazgatási fórumok szolgálnak.

A nemzetközi kapcsolatok ápolásának anyagi fedezetére a Kúria költségvetése biztosít forrást, illetve egy-egy nemzetközi vonatkozású projekt megvalósítása pályázati forrásból is finanszírozható. A pályázatok menedzselésében a Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Iroda megfelelő tapasztalattal rendelkezik.

4.3 A Kúria kapcsolata más hazai szakmai-jogi szervezetekkel

4.3.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A Kúria a hazai igazságszolgáltatás rendszerén belül működik, így **tevékenységére hatnak más igazságszolgáltatási szereplők lépései is**. Ebből adódóan a Kúriának a jelen stratégia első részében vázolt **célkitűzései csak rendszerben gondolkodva érhetők el**, azaz tekintettel kell lenni a többi szereplő stratégiai céljaira is, és amennyire csak lehet, velük együttműködve kell a saját célok elérésén munkálkodni. **A kapcsolattartás továbbá a Kúria szakmai elismertségét is növeli.**

A Kúria és más hazai szakmai-jogi szervezetek közötti kapcsolattartásra vonatkozó stratégiai célok meghatározásakor különös figyelemmel kell lenni arra, hogy **az együttműködés nem csupán a Kúria, hanem a másik szerv stratégiáján, szándékán is múlik**. Feltétlenül szükséges ugyanakkor annak deklarálása, hogy **a Kúria az együttműködésre valamennyi érintett szervezet vonatkozásában nyitott.**

4.3.2 A jelenlegi helyzet

Az OBH elnöke és az Országos Bírói Tanács (a továbbiakban: OBT) elnöke rendszeres meghívottjai a Kúria teljes ülésének, és azon rendszeresen meg is jelennek. A Kúria elnöke – beosztásánál fogva – az OBT állandó tagja.

Eredménynek tekinthető, hogy a kúriai bírók a MIA bíróképzési programjain oktatóként is rendszeresen részt vesznek.

A Kúria bírói közül többen látnak el feladatokat az OBH munkacsoportjaiban, illetve a bírósági fogalmazók felvételi versenyvizsgáztatásának lebonyolításában. Ugyanígy az OBH-ba beosztott bírók, illetve **az alsóbb szintű bíróságok bírói rendszeresen közreműködnek a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjainak munkájában.**

A 2013. évi stratégia célkitűzésként fogalmazta meg, hogy az ügyészség képviselője és az ügyvédi kamara elnöke tanácskozási joggal részt vehessen a kollégiumi üléseken. A Legfőbb Ügyész állandó meghívott a Kúria teljes ülésein, ezen túl pedig képviselőjük rendszeresen részt vesz a Büntető Kollégium ülésein, a büntető ügyszakban a kollégiumvezetők és a kúriai bírók évente kétszer megrendezett háromnapos tanácskozásán. A másik két kollégiumban ilyen irányú igény nem merül fel.

A 2013. évi stratégia ugyancsak célként határozta meg, hogy **az Alkotmánybíróság elnöke (vagy képviselője) tanácskozási joggal részt vehessen a Kúria teljes ülésén**, a joggyakorlat-elemző csoportok munkájában, kollégiumi üléseken. Ez csupán eseti jelleggel valósult meg, ugyanakkor **kúriai bírók többször részt vesznek az Alkotmánybíróság által szervezett rendezvényeken.**

Szintén korábbi cél volt, hogy a kúriai bírók az egyetemeken által szervezett konferenciákon közreműködjenek. Bár ez a cél eseti jelleggel valósul meg, az egyetemekkel való együttműködés további formáját jelenti az is, hogy **az oktatásban, vizsgáztatásban a Kúria több bírója rendszeresen közreműködik.**

4.3.3 *Felmerült problémák, várható kihívások*

Kihívásként merül fel, hogy az Alkotmánybíróságra vonatkozó új szabályozás lényegében valamennyi jogágban az alkotmányjogi panaszt a szakági eljárásrendekbe csatornázta be. Szintén megoldandó feladat, hogy az Alaptörvény hetedik módosítása a bíróságok számára a jogszabályok értelmezése során előírja a **jogszabály preambulumnak**, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló **javaslat indokolásának a figyelembe vételét**, ami **fokozottan igényli** a bírói és az alkotmánybírói gondolkodás közelítésének szükségességét, illetve a **jogalkotási folyamatban történő érdemi részvételt is**, amely – ahogyan a jelen stratégia fentebb tartalmazza – pillanatnyilag csupán névleges.

Továbbra sem biztosított, hogy a Kúria kiemelt helyzetének megfelelően részt vegyen a jogszabályalkotás kezdeményezésében és a jogszabálytervezetek véleményezésében. A Kúria részvétele gyakran formális, elsősorban az érdemi vélemény kialakítására és kifejtésére alkalmatlan, irreálisan rövid határidővel véleményezésre megküldött tervezetek miatt. Ezen kívül a kúriai bírók csak esetlegesen, más kapcsolatok révén, az OBH egyes munkacsoportjaiban való tagságuk folytán vesznek részt a jogszabálytervezetek véleményezésében.

A MIA által szervezett képzéseken a kúriai bírók oktatóként, előadóként általában egyéni felkérés alapján, és **nem szervezett formában vesznek részt.**

Az egyetemekkel való kapcsolattartás intézményesítettsége alacsony fokú, aminek következtében a kúriai bírók részvétele egyetemi konferenciákon és más rendezvényeken, előadásokon csupán **eseti jellegű**, a meghívás inkább a személyes kapcsolatokon alapul.

Az érdekérvényesítés során felmerült problémák hatékonyabb kezelése érdekében is fejlesztésre szorul a kapcsolattartás a Magyar Bírói Egyesülettel és a Magyar Jogász Egylettel.

4.3.4 *Középtávú célok*

A Kúria változatlan célja a korábbi stratégiával egyezően, hogy **a jövőben is kiegyensúlyozott kapcsolatot tartson fenn az OBH-val és az OBT-vel.**

Az Alkotmánybírósággal való együttműködés erősítésének és intézményesítésének a fenti alfejezetben vázolt okok miatt (az alkotmányjogi panasz eljárásrendje, a jogszabályok preambulumnak és indokolásának figyelembevétele a jogalkalmazás során) **jelentős hangsúlyt kell kapnia.**

Amint a jelen stratégia általános céljai között is szerepel, elérendő, hogy **a bírósági szervezetet érintő jogszabályok véleményezésének joga közvetlenül és önállóan illesse meg a Kúriát is**, ily módon részvétele a jogalkotásban intézményesített legyen. Célszerű egy olyan munkacsoport létrehozása, amely alkalmas a jogszabályalkotás bármelyik szakaszában szakmailag megalapozott vélemény készítésére, amelybe tagokat delegálnának a Kúria egyes tanácsai, továbbá tagjai lennének a kollégiumvezetők és igénybe venné a főtanácsadók közreműködését is. Különösképpen **az igazságszolgáltatással összefüggő jogszabályok esetében kiemelt cél, hogy a Kúria** ne csak a már elkészült tervezet véleményezésének szakaszában, más szervekkel egy sorban adja meg a véleményét, hanem **már a jogszabályalkotási folyamat kezdeti szakaszában kerüljön bevonásra.**

Az egyetemekkel történő kapcsolatépítés területén számos további lehetőség adódik. Ilyen például „Kúriai esetek” címmel **alternatív kurzusok hirdetése a jogi karokon, az egyetemi hallgatók folyamatos jellegű joggyakorlati rendszerének kialakítása**, valamint a **Kúria tudományos tanácsának létrehozása**, amelynek tagjai lehetnének a tudományos fokozattal rendelkező bírók, kúriai főtanácsadók, egyetemi tanszékek, akadémiai intézetek delegáltjai.

4.3.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A Kúrián kívüli szakmai szervezetekkel történő kapcsolattartás fejlesztése differenciált feladat. Az OBH-val, az OBT-vel és a jogalkotással **tovább kell építeni a megfelelő szakmai csatornákat**, a Kúrián belül pedig meg kell teremteni a gördülékeny együttműködés intézményi feltételeit.

Az Alkotmánybírósággal, az ügyészséggel, az ügyvédi kamarákkal és az egyetemekkel **eddig meglévő szakmai kapcsolatok**, együttműködések **további erősítése**, intézményessé tétele a kollégiumvezetők és minden kúriai bíró felelőssége, amelyhez az intézményi támogatást a Kúria vezetésének kell biztosítania. A kapcsolatok további erősítése során minden szinten **törekedni kell a Kúria egyedi helyzetéből fakadó szakmai tekintélyének megőrzésére és növelésére**.

5. HORIZONTÁLIS SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÍTÉSE A STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA SORÁN

5.1 A Kúria szerepe a jogbiztonság megerősítésében

Az EU Bizottsága által évente megjelentetett „Igazságszolgáltatási Eredményjelző Tábla” 2019. évi kiadásának előszava is hangsúlyozza, hogy a többi hatalmi ágtól függetlenül, magas színvonalon és hatékonyan működő igazságszolgáltatási rendszernek kulcsszerepe van a jogállamiság fenntartásában, mint ahogyan az európai jog érvényesítésében, a piacbarát jogi környezet megteremtésében és a tagállamok közti kölcsönös bizalom elmélyítésében is.

Mivel a Kúria tevékenysége formálisan és informálisan is meghatározó a teljes bírósági rendszerre nézve, és részese az európai jogszolgáltató mechanizmusnak, a fent említett értékek megvalósításában a hazai és az európai szintéren egyaránt kiemelkedő a felelőssége. A jelen stratégia ezen értékek folyamatos érvényesülésének egyik garanciája, amellyel a Kúria nemcsak ezen értékek melletti elkötelezettségét fejezi ki, hanem konkrét lépéseket is előirányoz.

5.2 Fenntarthatósági szempontok

A jelen stratégiában foglalt célok, és az azokat szolgáló változtatások fenntartásában kulcskérdés, hogy a célok megvalósulásához szükséges megoldásokat sikerül-e beépíteni a Kúria rutinszerű működésébe. Ennek módja egyrészt az, hogy az újítások, az addig megszokottól eltérő tevékenységi formák, szervezeti módosítások fokozatosan, kis lépésekben kerüljenek bevezetésre, és a változások mibenlétéről, azok előnyeiről részletesen tájékoztassák az érintetteket, másrészt a Kúria vezetése az implementálás állásáról rendszeresen gyűjtse a visszajelzéseket.

A jelen stratégia maga is számol a fenntarthatóságnak ezzel a problémájával, így az egyes alfejezetekben kellő részletességgel írja le a célok elérésének módjait, amelyek a megvalósítás során még tovább bonthatók kisebb lépésekre, így az előrehaladás könnyebben ellenőrizhetővé válik. Mivel a Kúria személyi állománya eddig is pozitívan viszonyult a magas színvonalú és hatékony munkavégzés feltételeit javító intézkedésekhez, várhatóan a bírók és az igazságügyi alkalmazottak támogatni fogják a jelen stratégiában foglalt célok megvalósítását.

A fenntarthatóság további belső dimenziója gazdasági. A Kúria pénzügyi-gazdasági helyzete – számottevő saját bevételek híján – a költségvetési támogatás mértékétől függ, amely az elmúlt években kiegyensúlyozottan alakult. Ha ez a tendencia folytatódik, akkor a jelen stratégiában megfogalmazott célok megvalósíthatók lesznek, tekintettel arra is, hogy azok jelentős része nem igényel jelentős mértékű kiadást. Ha e célokat sikerül elérni, fenntartásuk sem igényel extra ráfordítást, közülük néhány pedig kimondottan költségmegtakarítást eredményez (például az épület energiatakarékossá tétele).

Az elérendő eredmények fenntartásának külső feltételei is vannak. Ezek közül kiemelkedik a Kúria felé irányuló közbizalom, amely nélkül a magas színvonalú és hatékony munka sem eredményez olyan társadalmi közeget, amelyben a Kúria zavartalanul tudná ellátni törvényi kötelezettségeit. A jelen stratégia ezért szentel külön fejezetet a külső kapcsolatoknak és kiemelt figyelmet a kifelé irányuló kommunikáció fejlesztésének.

5.3 Adatvédelmi megfelelés

Magyarország EU-s tagsága a szabályozási környezet változásának egyik olyan tényezője, amely közvetlen hatást gyakorolhat a Kúria ügyintézési és ügyviteli folyamataira is. Az EU adatvédelmi reformjának eredményeként a személyesadat-kezelés során a Kúria alkalmazza a GDPR, illetve tagállami jogforrásként az Infotv., továbbá az ágazati törvények rendelkezéseit.

A Kúria folyamatosan figyelemmel kíséri az Európai Adatvédelmi Testület által a GDPR alapvető fogalmai, egyes cikkei egységes értelmezésére és alkalmazására kiadásra kerülő iránymutatásait, ajánlásait, illetve legjobb gyakorlatait, amelyek alapján a rendelkezésére álló humánerőforrás és költségvetés keretei között megteszi a szükséges technikai és szervezési intézkedéseket. A személyes adatok védelme terén a Kúria az ügyintézési és ügyviteli folyamatait, az azokra vonatkozó belső szabályozóit a GDPR-nak történő megfelelés érdekében módosítja, illetve javaslatot tesz az érintett jogszabályok jogalkotói módosítására is.

A Kúria hangsúlyt helyez továbbá arra, hogy a munkavállalói a személyesadat-kezelés szabályait mind elméletben, mind gyakorlatban készségszinten elsajátítsák. E cél megvalósítása érdekében a Kúria egyrészt az oktatási tervét kibővíti az adatvédelmi felelős e tárgykörben tartandó rendszeres oktatásaival és műhelygyakorlataival, másrészt a munkavállalók gyors informálásának új eszközeként bevezetni tervezi az adatkezelési hírlevél szolgáltatást is.

6. VÁLTOZÁSMENEDZSMENT

Jelen stratégia felöleli a Kúria működésének minden területét, az igazságszolgáltatástól az igazgatásig egyaránt azzal, hogy a célkitűzések alapját a megalkotásakor rendelkezésre álló információk és a korábbi stratégiák megvalósítási időszakában szerzett tapasztalatok alkotják. A célkitűzések jelentős része kizárólag abban az esetben valósulhat meg, ha a teljes stratégiai tervezési időszak alatt a szervezeti egységek együttműködése zökkenőmentes, valamint a külső környezetben (például jogalkotás, költségvetés) e célkitűzésekre érdemben ható változás nem következik be.

A külső hatások és az intézményi cselekvés folyamatának alakulása egyaránt olyan dinamikus tényező, amely természetéből fakadóan folyamatos visszacsatolást igényel a Kúria részéről. Ennek szükségességére a korábbi stratégiákban már történt utalás, azonban működési keretei nem kerültek meghatározásra.

Az új eljárási törvények, valamint a Bszi. módosítása közvetlen hatást gyakorolnak a Kúria működésére. Ezek számos gyors és hatékony megoldást igénylő szakmai és igazgatási feladatot generálnak, amelyekre a Kúriának előre fel kell készülnie.

Személyzeti stratégia kidolgozását igényli többek között a kúriai bírók jelentős létszámát érintő, a felső korhatár elérése miatti nyugdíjazással összefüggő, valamint a vezetői megbízások megszűnéséből adódó feladatok megoldása. E stratégia részét kell, hogy képezze továbbá a megváltozott jogszabályi környezetből adódó feladatokkal arányos, optimális tanácsstruktúra és tanácsösszetétel, valamint pénzügyi fedezet biztosítása is.

Szintén komplex cselekvési terv szükséges a jelenlegi épület korszerűsítési munkálatai kapcsán felmerült feladatok ellátására, valamint az új informatikai rendszerek bevezetése mellett az információbiztonsági és adatvédelmi követelményeknek való megfelelés továbbfejlesztésére. A megváltozott jogszabályi környezetben való megfelelő működéshez szükséges személyzeti feltételek biztosításához szorosan kapcsolódik az elhelyezési lehetőséget feltáró és a tárgyi eszköz szükséglet kielégítését is magába foglaló műszaki cselekvési terv kialakítása és végrehajtása.

Az előbbi, példálózó jelleggel felsorolt stratégiai területeket érintő feladatok megvalósítása már önmagában jelentős mértékű belső szabályozási kötelezettséggel jár együtt, amelyek megfelelő időben és minőségben való elvégzése szintén stratégiai tervezést igényel.

Figyelemmel az elmúlt időszakban történt számos változásra és a stratégiai tervezés többéves időtartamára, a stratégiai célok megvalósításához alapvetően szükséges, hogy a Kúria a szabályozási, működési környezet esetleges változására proaktívan tudjon reagálni és a célkitűzéseket a környezeti változásokra figyelemmel képes legyen korrigálni. A prioritások helyes megállapításával szükséges biztosítani azt, hogy a célkitűzések megvalósítása a jelen stratégia elfogadását követően azonnal megkezdődhessen.

A változásmenedzsment tehát nem egyszerűen a Kúria működését érintő változtatások végrehajtásának kényszerű, a szervezeti struktúrában felülről-lefelé irányuló levezénylését jelenti, hanem egyben a környezeti változások által generált belső, akár horizontális irányú fejlődési lehetőségek kihasználását is.

A sikeres változásmenedzsment megvalósításához a Kúria vezetésének figyelnie kell azt, hogy várható-e a működést befolyásoló külső körülmények változása, arra indokolt-e reagálni, ha igen, mikor és milyen célzott változtatásokra van szükség, továbbá azt miként kell kommunikálni.

Ennek biztosításához alapvetően szükséges, hogy a stratégiai tervezés időszaka alatt a Kúria szervezetén belül egyrészt a külső változásokra azonnal reagálni és hatékonyan együttműködni képes igazgatási és szakmai tudásbázis álljon rendelkezésre, amely nem a változások bekövetkezésekor próbálja a zökkenőmentes működést fenntartani és a stratégiai célok megvalósítását tovább vinni, hanem előre felkészül a változások lehetséges körére és azokra időben megadja a válaszokat, másrészt folyamatosan figyelemmel kíséri a stratégiai célok megvalósításának előrehaladását és szükség esetén javaslatot tesz a korrekcióra.

Jelen stratégiában rögzített célkitűzések megvalósítása, a változások kezelése érdekében a Kúrián a stratégiai területeket képviselő munkatársak részvételével megalakult egy igazgatási szakmai csoport, amelynek feladatát képezi az igazgatási intézkedések előkészítése, szükség szerinti korrekciója, végrehajtásának koordinációja, kommunikációja, valamint a megvalósulás nyomon követése.

Budapest, 2020. május 12.

Dr. Darák Péter
elnök